

ISSN 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

YIL:37

SAYI:439

TEMMUZ 2014

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Kayseri Kültür ve Turizm Derneği adına
Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Remzi KILIÇ
Dr. Ahmet KAYASANDIK

HAKEM HEYETİ

Av. Nevzat TÜRK TEN (Erciyes Dergisi Emektarı)

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Necmettin Erbakan Ü)

Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Erdoğan BOZ (Eskişehir Osmangazi Ü)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Kemal GÖDE (Süleyman Demirel Ü'den Emekli)

Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Ü'den Emekli)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Ü'den Emekli)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)

Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Erciyes Üniversitesi)

Doç. Dr. İlyas GÖKHAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü)

Doç. Dr. Mustafa SEVER (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Kudret ALTUN (Erciyes Üniversitesi)

Dr. Ahmet KAYASANDIK (Abdullah Gül Üniversitesi)

Mehmet ÇAYIRDAĞ (Erciyes Üniversitesinden Emekli)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ
Telefon – Belgeç: 0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı
Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8
38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com

erciyesdergisi@mynet.com

alimgercel@mynet.com

İÇİNDEKİLER

SAYFA

<i>Osmanlı Devleti'nin Doğuşundaki Rüya Motiflerinin Nehirler, Göller ve Denizlerle İlişkisi</i> Prof. Dr. Mustafa KESKİN.....	1
<i>Bayrağım (Şiir), Gamze NİĞDELİOĞLU.....</i>	6
<i>Yalancı (Şiir), Mehmet NACAR.....</i>	6
<i>Hastane Odası (Şiir), Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN.</i>	6
<i>Akademisyen Bir Şair ve Şiirleri: Arş. Gör. Yaşar Keskin</i> Yrd. Doç. Dr. Aziz AYVA.....	7
<i>Âşığın Soy Ağacı (Şiir), Yrd.Doç.Dr. Mehmet YARDIMCI...10</i> <i>Şehir Kitaplarında Kayseri</i> Muhsin İlyas SUBAŞI.....	11
<i>Geceler (Şiir), Mahir BAŞPINAR.....</i>	13
<i>Adımız Kimliğimizdir</i> Fazlı KÖKSAL.....	14
<i>Edebiyat Dergileri</i> M. Hâlistin KUKUL.....	16
<i>Şucu Bucu Gençlik</i> Mustafa ACAR.....	18
<i>Büyükler ve Çocukların Geleneksel Oyunları ve Eğlenceler</i> Hayrettin İVGİN.....	19
<i>Yoğunburç'un Garip Konuğu</i> Zübeyde GÖKBULUT....	22
<i>Kırım'a Ağıt (Şiir), Bekir OĞUZBAŞARAN.....</i>	23
<i>Teknoloji ve Kültür</i> Hasan TULÜCEOĞLU.....	23
<i>Ben Seni Unutamam (Şiir), Mücella PAKDEMİR.....</i>	24
<i>İyi Davranış da İbadettir</i> Muhsin BOZKURT.....	25
<i>Yola Çıktım Mardin'e Türküsü ve Hikâyesi</i> Abdülkadir GÜLER.....	27
<i>Erzurum'da Bir Köy Araştırması: Çay (Ergemansur) Köyü</i> Şevket Kaan GÜNDOĞDU.....	28
<i>Karda İzler (Şiir), Ahmet TELLİ.....</i>	30
<i>Canlanış (Şiir), H. Senday ÖZDAMAR....</i>	30
<i>Tanıtım: "Denemeyi Deneme" mi?</i> Ahmet Vehbi ECER.	31
<i>Aşk(Şiir), Nicat HEŞİMZADE....</i>	31
<i>Teknolojik Cehalet</i> Ali Rıza MALKOÇ.....	32
<i>Şehri Sevmek ve Dışarıya Taşımak</i> Bedrettin KELEŞTİMUR.	33

Fiyat Tarifesi (KDV dâhil)

Sayısı: 7,5 TL

Yıllık abone bedeli: 50 TL

Resmî abone bedeli (Taahhütlü): 90 TL

Yurt dışı abone bedeli: 40 Euro – 50 Dolar

Dergimiz öğretmen ve öğrencilere %10 indirimlidir.

Reklam bedeli: Reklam sahibinin lütfuna tâbidir.

Havaleleriniz için posta çeki hesabı: Âlim Gerçel, 116866

Baskı

Geçit Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic.

Orta Sanayi Bölgesi, Gazibey Caddesi, Nu.: 15 (Anatamir Karşısı) KAYSERİ

Telefon: 0352 320 48 61, Belgeç: 320 48 54

www.gecityayinevi.com E-posta: gecitmatbaacilik@hotmail.com

OSMANLI DEVLETİ'NİN DOĞUŞUNDAKİ RÜYA MOTİFLERİNİN NEHİRLER, GÖLLER VE DENİZLERLE İLİŞKİSİ

Prof. Dr. Mustafa KESKİN

Rüya, uyku içinde görülen düş keyfiyettir. Mana ve madde planında büyük işler başarmak için, bunun önce rüyasının görülmesi gerekir. 60'lı yılların ikinci yarısında, merhum Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın bir kitabını okumuştum: "Büyük Türkiye Rüyası" adını taşıyordu. Şumullü medeniyetler kurmuş, medeniyetlere katkıda bulunmuş olan Türklerin o zaman içinde bulunduğu vaziyeti kendilerine yakıştıramıyordu. "Aziz-i vakit iken a'da tarafından zelil kılınan" milletimize çömezliği yakıştıramıyor, mutlaka usta milletler arasında olmamızı hedef olarak gösteriyordu. "Büyük Türkiye Rüyası"ndan etkilenmediğimi söyleyemem [1]. Türkiye'nin son çeyrek yüzyıl içinde kültür, medeniyet ve irfan yolunda aldığı yola bakıyorum da o rüyanın nasıl hakikate dönüştüğünü görüyorum. Bir büyük işin rüyasını göremeyenler onun hakikatine nasıl erişebilirler, bunu hep düşünmüşümdür.

Osmanlı Devleti'nin kurucusuna ve babasına ait olduğu bildirilen rüyalar hakkında yararlanılan başlıca kaynakları tanıtmak doğru olur. XV. asırdan XIX. asra kadar, Türk nesrinin bütün tecrübelerini kendine toplayan Ahmet Cevdet Paşa'nın "Kıyas-ı Enbiya"sını [2] en başta kaydetmek lazımdır. "Devlet-i Aliyye"nin yazarı, rüya motifinin sonraları eklenmiş bir hikâyeye olduğunu söylüyor [3]. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, her nedense kuruluş devrini ve kurucusunun ailesini anlattığı eserinde rüya bahsine hiç değinmez [4]. Buna mukabil Cemal Kafadar Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair eserinde "Osman'la ilgili en etkili efsanelerden birinin yaptığı tüm fetihlerin ve devlet inşa etme girişimlerinin gördüğü hayırlı bir rüya sonrasında başladığını anlatan efsanedir ki değişik biçimleri, tarihi bakımdan reddedildiği modern çağa kadar düzinelerce kaynakta tekrar tekrar anlatılmış, tarihçiler arasındaki tartışmalarda merkezî yer işgal etmiştir." demekle rüya motifine yer vermektedir [5].

Bildirimize konu olan rüyaların doğruluğunun kanıtı, XVI. yüzyılda zirve yapan Osmanlı cihan devletinin eriştiği sınırlardır. Yerli tarihçilerimize mukabil, yabancı tarihçiler kuruluş devrinin rüya motiflerine yer vermekte bir beis görmüyorlar. Alphonse de Lamartine'nin "Türkiye Tarihi"nin

birinci cildinde Gazi Ertuğrul Bey ile oğlu Gazi Osman Bey'in rüyalarına yer verilmektedir [6]. Johann Wilhelm Zinkeisen, son derece kıymetli ve ayrıntılı eserinde [7], Mehmet Fuat Köprülü tarafından esaslı bir tenkit süzgecinden geçirilen eserinde Herbert Adams Gibbons [8], Şeyh Edebalı'nın koynundan doğup Gazi Osman Bey'in koynuna giren Aydan ve belinden huruç ederek yükselen ağaçtan bahsediyor ki Kumral Abdal menkıbesine binaen bu bir çınar ağacıdır. Hammer "Büyük Osmanlı Tarihi"nde, baba ve oğlunun rüyalarını zikretmeden geçmiyor [9].

Osmanlı tarih yazıcılığının Sultan II. Murad Han zamanında başlayarak inkişaf ettiğini ve çok değerli eserlerin yazıldığını hatırlatmak bir kadırşınaslık olur. İlk kuruluş yıllarına ait kitapların zamanımıza erişemediğini de ilave etmek lazımdır. Binaenaleyh, burada atıfta bulunmakta olduğumuz tarih kitaplarındaki rüya motiflerinin birbirinin mütemmimleri olduklarını da söylemekle iktifa ediyorum. Bu cümleden olmak üzere Anonim Tevarih-i Al-i Osman'da [10], Âşık Paşazade Tarihi'nde [11], Mehmet Neşri'nin tarihinde [12], Karamanlı Nişancı Mehmet Paşa'nın eserinde [13], İdris Bitlisi'nin "Heşt Behişt"inde [14], tarihlerin tacidarı Hoca Sadeddin Efendi'nin eserinde [15], İbn-i Kemal'in I. defterinde [16] ve Gelibolu Mustafa Âli Efendi'nin "Künhü'l Ahbar"ında [17] yer verilen rüyalar ve tabirleri için Mehmet Fuat Köprülü "tarihî vesikaların mefkud olduğu (kaybolduğu) zamanlar için bu gibi menkabelerin dikkatle kullanılması"na dikkatimizi çekiyor [18].

Kuruluş devrine ait yukarıda sözünü ettiğimiz kaynak ve tetkiklerde yer alan başlıca üç rüya ve bunların içerikleri bulunmaktadır. Bazen Gazi Ertuğrul Bey'e, bazen Gazi Osman Bey'e izafe edilmiş olsun, sonuçta birinci elden kaynakların bulunmadığı zamanlara ait olmak üzere, sonraki yıllarda yazılan Osmanlı tarihlerinde yer alan bu rüyaların Osmanlıların cihan devleti ülküsü ile örtüşüğünü anlıyoruz ki bu hâl belki de Kayı Boyu'nun omurgasını oluşturduğu Türk boylarının Gazi Osman Bey'in buyruğu ve bayrağı altında niçin toplandıklarının da bir izahı olarak kabul edilebilir.

Başlıca Rüyalar, Bu Rüyaları Görenler, Bu Rüyaları Yorumlayanlar

1. Kur'an-ı Kerim'e Saygı:

Gazi Ertuğrul Bey, Söğüt ve etrafını dolaşır soruştururken bir gece bir köy imamının evine misafir olmuş. Oturduğu yerin gerisindeki dolapta imamın Kur'an-ı Kerim'i kalmış. İmam efendi telaşla kitabı almış, yüksekçe bir rafa kaldırmış. Ertuğrul Bey ümmi fakat özü sağlam, kalbi temiz bir zat olup, imama sormuş:

- O nasıl bir kitaptır?

İmam efendi cevap vermiş:

- Allah Teala Hazretlerinin Peygamber Efendimize gökten indirdiği Kur'an-ı Kerim'dir ki bütün şer'i hükümleri onda açıklamıştır.

İmam, odasına çekildikten sonra Gazi Ertuğrul Bey de abdest alıp namazını kıldıktan sonra, Kur'an-ı Kerim'e yönelerek sabaha değin el pençe ayakta durmuş, hatmetmiş, seher vaktinde yastığa dayanıp biraz uzandığı esnada kendisine Hak Teala tarafından şöyle bir hitap gelmiş:

- Nasıl sen benim kelimama bu kadar saygı gösterip ululadın, ben de senin ilini (milletini, ülkeni, devletini) ve evladını kıyamete dek daim olacak bir saltanat ile ululadım [19].

İbn-i Kemal'e göre "Ertuğrul Bey'in kabilesi Oğuz Ata'ya çıkınca ümmi kavim idi, ne yazarlar ve ne okurlardı. Ulemaya takılmışlardı, onlardan işittiklerine inanırlar ve münakaşayı bırakırlardı. Gaza işyerinde gece ve gündüz savaşın kumaşını dokurlardı [20]."

Tevarih-i Selatin-i Osmaniyye'de yazıldığı üzere "Ertuğrul Gazi temiz etekli, bahşiş ve ihsanı bol; doğrudan şaşmaz, Allah yolunda hakkıyla cihaddan kaçmaz bir adamdı [21]." Bunun oğlu Osman Gazi'de "delikanlı iken eteğinin temizliği, erliği, nice düşler görüp Şeyh Edebalı de hayra yorarak bunların iyi sonuç verip âleme yayıldığı meşhur olduğu için tarihlere bakılmış, "uç bölgelerindeki gaziler de himmet ederek Müslümanlarla söz birliği hâlinde saltanat tahtına geçmiş, adına hutbe okunmuş, para kesilmiş ve devletin güneşi günden güne yükselip aydınlanarak dünyayı tutmuş" kimseydi [22].

Mehmed Neşri; Kur'an-ı Kerim'e saygı ile ilgili

düşü Gazi Osman Bey'e atfetmektedir [23]. Ancak bir biçimde bu rüyalarından bahseden tarihçiler Kur'an-ı Kerim'e saygı göstermek ve bunun karşılığı olarak tebşir edilen hususları Gazi Ertuğrul Bey'e izafede görüş birliği içindedirler. Hammer, Gazi Ertuğrul Bey'in rüyasındaki büyüklüğe dikkat çekmektedir [24]. Alman tarihçi Johann Wilhelm Zinkeisen de "Bu yalın anlatımın dinî anlamı ile ilahi vaatlere duyulan inanç, Osmanlıların en eski tarihinin karakteristik özelliklerinden biridir ve halkın ruhu üzerindeki manevi etkisi, belki de Osmanlıların hızlı çıkışı ve daha sonraki büyüklüğüne önemli bir katkıda bulunmuştur" demektedir [25]. Bu ve emsali diğer rüyalar için bunlar büyük tasavvurlardır, dememiz doğru olur. Arapça kökenli tasavvur kelimesi, zihninde suretlendirmek, şekil vermek demek olup maddiyat ve maneviyatta kullanılır [26]. Şaşılacak kadar kısa bir zaman diliminde Osmanlı'nın bir beylikten bir cihan devletine intikali, kanaatim odur ki büyük rüyanın tasavvurların birer ham hayal olmadığına resmidir. Kur'an-ı Kerim'e saygılı olmanın, kendilerini İslamiyet ile özdeşleştirmenin bir bedeli olarak Gazi Ertuğrul Bey'in çocuklarının, Osmanoğullarının, sadece bu topraklarda değil, bütün dünyada saygı gördüklerini de vurgulamak istiyorum.

Osmanlı Devleti'ni Bizans'ın Müslümanlaşmış versiyonu olarak izaha çalışsan, mesnetsiz spekülasyonlarda bulunan, Prof. Dr. Mehmet Fuat Köprülü tarafından pek haklı gerekçelerle tenkit edilen ve iddiaları çürütülen Gibbons, Kur'an-ı Kerim motifli rüyayı Gazi Osman Bey'e hamlediyor [27]. Merhum Prof. Dr. Erol Güngör de benzer şekilde rüyayı Gazi Osman Bey'e ve mekânını da Şeyh Edebalı'nın dergâhına atfettikten sonra "... Bu hikâyeler devletin çok geniş sınırlara ve pek büyük bir kudrete eriştiği XVI. yüzyıldan hayli önceye aittir" diyor [28].

2. Evden Çıkan ve Okyanus Olarak Her Tarafı Kaplayan Tatlı Su:

Gazi Ertuğrul Bey, Türkiye Selçuklu Sultanı Alaaddin ile görüşmek üzere Konya'ya gittiğinde [29] "Rüyasında görmüş ki: Evinin ocağından bir tatlı su çıkıp aka aka bir büyük deniz olmuş ve her tarafı kaplamış". Rüyasını Sultanın reisül-küttabı, aynı zamanda asrın erdemlilerinden biri olan Abdülaziz Efendi'ye söylemiş. Abdülaziz Efendi: "Se-

nin yakında bir oğlun doğacak ki, saltanatı âlemi kaplayacak” diye müjdelemiş ki çok geçmeden Osman Bey’in doğduğu tarih kitaplarında kayıtlıdır [30]. Nitekim Kühnü’l-Ahbar’da, Gelibolulu Mustafa Âli Efendi, Yıldırım Bayezid Han zamanında te’lif olunmuş eski bir kitabı gördüğünü ve Gazi Ertuğrul Bey kıssasını o risaleden araştırarak yazdığını söylemektedir. Konyalı Abdülaziz, zamanın eşsiz Aristo’su [31], olgunluk sahibi imiş [32].

Osmanlı Hanedanı’nın Konya’da hüküm süren Selçuklu Devleti’nin yıkıntıları arasından yükseleceği, zamanın iki şeyhi Korkud Ali ve Muhyiddin Arabi tarafından söylenmişti... Ertuğrul Gazi’nin rüyalarından birinde, oğlu Osman’ın doğumundan kısa bir süre önce, “Hanesinden coşkun bir pınarın fişkırdığını, gittikçe artan bir hızla, dünyanın tamamını saran bir nehre dönüştüğünü” görmüş, uyanıktan sonra, bu rüyayı en deneyimli bir şeyhten yorumlamasını istemiş. Aldığı cevap: “Korkmal! Soyun Allah tarafından kutsanmıştır. Kısa bir süre sonra bir oğlun olacak ve bu oğul kâinatın bütün ülkelerini kapsayan bir büyük devletin kurucusu olacaktır [33].”

3. Hilal, Dolunay ve Çınar

Gazi Osman Bey zamanın söz ehli, yüce makam sahibi Şeyh Edebalı’yi yatılı ziyaretinde, “Her işte kendini Allah’a ismarlarken, gözleri uykuyla kapandığında” görmüş: “Ufuktan bir dolunay doğmuş, yüce Şeyh’in makamında Osman’ın karnı üzerinde durmuş. Kendi üzerinde dallı budaklı bir ağaç bitmiş [34], mutluluk onda meyve vermiş. Kökleri oynatılmaz yerde bitmiş, gövdesi büyümüş, yükselmiş, göklere ermiş. Yapraklarının gölgesi ülkelere düşmüş. Altında dağlar, tepeler yer almış, dağ eteklerinden temiz pınarlar akmış, insanlar kol kol o pınarlara gitmekte, kimi bostanlara su vermekte, kimi o hayat sularından içmekte. Kimi bağında, bahçesinde ekin biçmekte, kimi bu sulara çeşmeler yapmakta, kimi bu çayırlarda sefalara dalmakta, güneş pençesi gibi, birkaç defa Konstantiniyye (İstanbul) tarafına işaretle parlar oldu. Bahtı gibi gözü de uykudan açılınca, durumdan Şeyh Edebalı’yi haberdar etmiş, yorduğu düşü Şeyh Edebalı’dan öğrenmiş; “Ey talihi, bahtı parlak delikanlı! Sen, çoluk çocuğunla hakan oldun, müjdelersana ki bundan böyle han oldun. Tuğ, sancak ve çeri sahibi sultan oldun. Bu düş bana güveyli-

ğine de berat olmuştur [35].” “Bir devlet-i azime-i daimiyeye nail oldun [36].” Ehl-i hal Kumral Abdal da “Allah Teala Osman Gazi’ye kıyamete kadar devam edecek bir büyük devlet ihsan eylemiştir, varın müjdeleyiniz” diye emretmiş, İbn-i Kemal, bu müjdeyi bizzat Kumral Baba’nın verdiğini yazıyor. “Yürü, var, ol gaziler serdarıyla görüş. Her nereye giderse, gaza ederse yanından ayrılma, beraber git ki o mutluluk şahı Allah tarafından kuvvetlendirilmiştir. Hangi yola girerse Allah onunla yoldaştır. Üzerine mutluluk şemsiyesi kurulmuş, başına devlet tacı vurulmuştur...[37]” Kumral Abdal, bu yerlere yakın bir yerde, bu günlerde kutlu bir vücut ortaya çıkmıştır ki, din ve dünya saltanatının anahtarları, Allah Teala’nın isteğiyle, onun çocuklarının ve ardıllarının iktidarlarına verilip teslim edilmiş, karar kılınmış ve kıyamete değin İslam’ın bayraktarlığı ve kâfir ülkelerinin fethi tamamen zuhur etmiştir. “İyilik ve takvada yardımlaşınız” gereğince onun şahsına ve askerine yardım ve yoldaşlık eylemek pek yararlı ve evladır. Onun devletinde herkes elden geldiğince asude ve rahat olacaklardır. Doğunun en parlak güneşi olacak ve soyu yedi iklimde, yani dünyanın her yerinde hüküm sürecektir [38].

Gazi Osman Bey’in, müstakbel kayınbabasının evinde, yatılı konak iken gördüğü rüyasını kapsamlı olarak yazan tarihçi Hammer olmuştur. Burada ki ay “dolunay” değil “hilal”dir. Onun tespit ettiği hâliyle rüyayı tekrarlamak doğru olur:

“Hane sahibinin yanında yatmakta idi. Edebalı’nın göğsünde birden bire bir hilal zuhur etti; gözle hissolunacak surette büyüyüp bedir hâlini bularak kendi göğsüne girdi. Ondan sonra, yanlarından bir ağaç çıkarak bu da gittikçe büyüdü ve gittikçe yeşilliği, güzelliği ziyadeleşiyordu. Dallarının gölgesi üç kıta ufuklarının nihayetlerine kadar karaları ve denizleri kuşattı. Kafkas, Atlas, Toros, Emos (Balkan) Dağları, bu yapraklar denizinin dört ayağı gibi görünüyordu. Ağacın kökünden deniz gibi, gemilerle örtülmüş olarak Dicle, Fırat, Nil ve Tuna çıkıyordu. Ovalar ekinlerle dolu, dağlar büyük ormanlarla dalga dalga kaplıydı. Bu dağlardan çıkan bereketli sular, gül ve servi bahçeleri içinde, dolaşa dolaşa akıyorlardı. Ovalarda uzaktan kubbeler, ehramlar, dikili taşlar, sütunlar, estetik kulelerle süslü şehirler görülüyordu. Ulu binaların zirvelerinde birer hilal parladığı gibi, mi-

nare şerefelerinden yayılan ezan sesleri, bülbüllerin nağmeleri, renkli papağanların muttasıl söylenişleriyle uyum sağlıyordu. Bir mehter takımını andıran muhtelif hava sakinlerinin nağmeleri, yaprakları kılıç şeklinde uzanmakta olan dalları birbirine karışmış ağaçların oluşturduğu, taze ve güzel kokulu tak üzerinde rengârenk bir ahenk gösteriyorlardı. O sırada şiddetli bir rüzgâr çıkarak bu yaprakları dünyanın bütün şehirleri üzerine, özellikle iki deniz ile iki karanın kavşağında (Akdeniz ile Karadeniz, Anadolu ile Rumeli), iki yakut ve iki zümrüt arasına yerleştirilmiş bir cevhere benzeyen ve bütün dünyayı kuşatan bir halkın en kıymetli taşı hükmünde bulunan Konstantiniyye'ye doğru yayıldı. Osman, halkayı parmağına geçirmek üzereyken uyandı [39].”

Gazi Osman Bey'in göğsünde peyda olan çınar ağacının “dallarının uzandığı üç kıta: Afrika, Asya ve Avrupa'dır. Dört büyük dağ: Kafkas, Atlas, Toros ve Balkan'dır ki ağacın dallarına destek olmaktadır. Dağların eteklerinden doğan dört nehir: Dicle, Fırat, Nil ve Tuna'dır. Bu dört nehir, üzerlerinde taşıdığı gemilerle dört denize: Hint Okyanusu'na, Atlas Okyanusu'na, Akdeniz ve Karadeniz'e dökülüyordu... Ovaların etrafında bir hilal meydana geliyor, duaya çağrılar ulu binalardan her tarafa yayılıyordu... İstanbul, iki zümrüt arasında gök yakut gibi parıldamaya başlıyordu. Bu, Gazi Osman Bey'in dünya başkentiyle evlenmesini gösteren yü-züktü ve uyandığında onu parmağında gördü [40].”

4. Sonuç:

Osmanlı Devleti'nin kurucusuna ve babasına ait olan rüya motifleri, Osmanlı ülkesindeki fiziki şartlara, bu arada nehirler, göller ve denizler ile ilişkilendirilmek istenmiştir. Dünya tarihinin büyük ve sıra dışı cihan devletlerinden biri olan ve Devlet-i Aliye olarak tanınan Osmanlı Devleti'nin tek bir hanedan tarafından yönetilmiş olması, hakikaten Osmanlı ailesinin Allah tarafından kutlandığını, hem ailenin ve hem de devletlerinin ebet-müddet olarak takdir edildiğini göstermektedir. Rüyada Kur'an-ı Kerim'e saygı gösterisi olarak sabaha değin esas duruşta beklenmesiyle mütenasip olarak Osmanlı Devleti'nin kuru bir cihangirlik değil de “İla-yı Kelimetullah”, yani Allah'ın iradesini ve buyruğunu egemen kılmak için kurulduğunu söy-

lemek mümkündür.

Osmanlı Devleti'nin doğrudan ve dolaylı yönetiminde bulunan muazzam coğrafya “bir vatan” olarak görülmüş, burada Türk-İslam medeniyetinin zirvesi inşa edilmiş ve bütün “teb'a-yı Osmanî” Allah'ın emaneti görülmüş, öylece kabul edilmiştir. Bu ülkede bir Osmanlı barış düzeni tesis edilmiş, topyekûn bir kalkınma, refah ve saadet sağlanmış, kendine özgü bir büyük medeniyet inşa edilmiştir. Atlas Okyanusu'ndan Hint Okyanusu'na kadar, insanlar vizesiz ve pasaportsuz seyahat edebilmiş, göller ve nehirler çevresinde mevcut şehirler daha da inkişaf ettirildiği gibi, yeni yeni şehirler de kurulmuş, firuze kubbeli camileri, geniş caddeleri ve zengin çarşıları ile bu şehirler birer kültür ve ticaret merkezleri olmuşlardır. Arazisinin sunduğu imkânlarla paralel olarak nehirlerinde sivil ve askerî taşımacılık yapılmış, vasi topraklar bu nehirlerden sulanmış, “Cömert Nil” ve “Yeşil Tuna” daimi fezeyanlar hâlinde çiftçilere bereketler arz etmiştir. Birlikte anılanı tabiileşmiş, Dicle ile Fırat, Kızılırmak ile Yeşilirmak, Dinyeper ile Dinyester, Don ile Volga, Seyhan ile Ceyhan ve nice ikiz diyebileceğimiz akarsular, birer iç denize dönüşmüş, Akdeniz ile Karadeniz, Anadolu ile Rumeli, ekinlerle dolu ovalar, ormanlarla dalgalı ihtişamlı dağlar, Kafkaslar, Atlaslar, Toroslar ve Balkanlar, nihayet iki karanın, Anadolu ve Rumeli'nin kavşağındaki şehirler sultanı İstanbul, hep o ulu çınarın gölgesinde idi. “Fatih'in Tarihi”ni yazan Dursun Bey, bir tabiat harikası olan İstanbul Boğazı'na “nehr-i aziz” demektedir ki bu isimlendirme suya karşı Türklerin duyarlılığını da göstermektedir. Türkler su için “mâ-yı aziz” diyorlar ve kendilerine bir içim su verenlere de “su gibi aziz olasin” diye teşekkürde bulunuyorlar.

Osmanlı mülklerini gezenler, nehirler üzerinde inşa edilmiş çok sayıda köprü görecektir. Bu köprüler hizmet amaçlı ve hayrî yapılarıdır. Bakım ve onarımları dahi vakıf gelirlerinden sağlanıyordu. Üzerlerinden yalnız fatih ordular değil, aynı zamanda farklı yönle giden kervan kabileleri geçiş yapıyordu. Güvenliklerini sağlamak, bakım ve onarımlarını yapmak için görevlendirilmiş hizmetlerine mukabil bazı vergilerden muaf tutulmuş “derbentçi köyleri” o köprülerin yanı başında kurulmuştu. İlk örneklerini Selçuklu Anadolu'sunda

gördüğümüz devasa kervansarayların bir kısmı da Balkanlar'da o muazzam ve sanat değeri olan köprülerin irtibatını sağladığı yollar üzerinde inşa edilmişti. Akarsuların hayat verdiği mümbit topraklardan Osmanlı cihan devletinin tebaasının da seferi ve hazarı durumlarda “ordu-yı hümayun”ların da yaşesi sağlanıyordu. Osmanlı Devleti'nin doğuşuna izafe edilen rüya motiflerinin, kuvvetle muhtemel, XV. yüzyılda teşekkül ettiğini, XVI. yüzyılda erişilen sınırlara ve refah seviyesine bakıldığında söyleyebiliriz.

SON NOTLAR

- [1] Mehmet Kaplan, Büyük Türkiye Rüyası, Dergâh Yayınları, İstanbul 1998.
- [2] Ahmet Hamdi Tanpınar, XIX Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Yapı Kredi Yayınları, 6. Baskı, İstanbul 2009, s. 168.
- [3] Halil İnalçık, Devlet-i Aliyye, Cilt 1, Türkiye İş Bankası Kültür yayınları, İstanbul 2009, s. 11.
- [4] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, Cilt 1, TTK Yayınları, Ankara 1972, s. 93-116.
- [5] Cemal Kafadar, İki Cihan Aresinde, Çev. Ceren Çıkmış, Birleşik Yayınlar, Ankara 2010, s. 11.
- [6] Alphonse de Lamartine, Historie de La Turquie (Türkiye Tarihi), Cilt 1, Çev. Mehmet R. Uzmen, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1974, s. 44-46 ve 98-99.
- [7] Johann Wilhelm Zinkeisen, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi (1299-1453), Cilt 1, Çev. Nilüfer Epçeli, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011, s. 47-55.
- [8] Herbert Adams Gibbons, Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu, Çev. Rağıp Hulusi, hzl. Mustafa Everdi, 21. Yüzyıl Yayınları, Ankara 1998, s. 20-23.
- [9] Hammer, Büyük Osmanlı Tarihi, Cilt 1, Çev. Ahmet Ata Bey, hzl. Mümin Çevik ve Erol Kılıç, Üçdal-Hikmet Neşriyat, İstanbul, s. 64-68.
- [10] F. Giese neşri, hzl. Nihat Azamat, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1992, s. 10.
- [11] Âşıkpaşazade Tarihi, hzl. Cemil Çiftçi, Mostar Yayınları, İstanbul 2008, s. 41-42.; Aynı eser Hüseyin Nihal Atsız tarafından “Âşık Paşaoğlu Tarihi” adıyla hazırlanmış ve MEB tarafından İstanbul'da 1992 yılında basılmıştır. Bk. s. 16-17.
- [12] Mehmet Neşri, Kitab-ı Cihannüma, Cilt 1, hzl. Mehmet Altay Köymen ve Faşk Reşit Unat, TTK Yayınları, Ankara 1987, s. 73.
- [13] Nişancı Mehmet Paşa, Tevarihü's Selatini'l Osmaniyye, Çev. Konyalı İbrahim Hakkı, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1949, s. 343-344.
- [14] İdris Bitlisi, Heşt Behişt, Cilt 1, Bitlis Eğitim ve Tanıtma Vakfı Yayını, hzl. Mehmet Karataş, Selim Kaya ve Yaşar Baş, Ankara 2008, s. 101-105.
- [15] Hoca Sadeddin Efendi, Tacü't Tevarih, Cilt 1, hzl. İsmet Parmaksızoğlu, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları, İstanbul 1974, s. 29-30.
- [16] İbn-i Kemal, Tevarih-i Al-i Osman, I. Defter, hzl. Şerafettin Turan, TTK Yayınları, Ankara 1970, s. 57, 88, 92-95.

- [17] Gelibolulu Mustafa Âli, Kitabü't-Tarihi Kühü'l-Ahbar, Cilt 1, 1. Kısım, hzl. Ahmet Uğur, Mustafa Çuhadar, Ahmet Gül ve İbrahim Hakkı Çuhadar, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 1997, s. 38-40.
- [18] Mehmet Fuat Köprülü, Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu, Akçağ Yayınları, Ankara 2012, s. 45-47.
- [19] Ahmet Cevdet Paşa, s. 493. Paşa Ertuğrul Bey'in dehşetle uyanıp rüyayı önce konuk olduğu imama, çok sonraları da oğlu Osman Bey'e anlattığını ilave ediyor. İbn-i Kemal, herkes uykuya varduktan sonra gusül abdesti ile silahlandığını, tam bir teslimiyet ile el kavuşturup o Mushaf-ı Şerif'in karşısında durduğunu, gaipten gelen sekiz hitapta Allah'ın “Seni ve şerefi evladını aziz ve mükerrem eyledim, beniâdem ortasında ilini ve neslini ululadım” dediğini söylemekle Cevdet Paşa'yı teyid etmektedir. İbn-i Kemal, s. 59; Gelibolulu Mustafa Âli Efendi'ye göre “sünnetleri, farz ve vacibi edadan sonra Mushaf-ı Şerif tarafına yönelip el kavuşturmuş”, bu rüyadan sonra “Ertuğrul'un baht yıldızı mutluluk şerefiyle ortaya çıkmış ve her yerde muazzez ve muzaffer olmuş”, s. 39. Ayrıca Bakınız: Nişancı Mehmet Paşa, s. 344., Mehmet Neşri, s. 70-71. Ertuğrul Gazi Selçuklu ailesinden Anadolu'ya kim melik olursa olsun, himayesine ve iltifatına mazhar olduğu, gayet dindar ve namdar, yiğitliği ile meşhur ve zühdü takvada ve salahta (iyilikte) zamanın ünlülerindendi. Nişancı Mehmet Paşa; s. 71-76.
- [20] İbn-i Kemal, s. 57-59. “Ehl-i hana ve bigâne (bildik ve yabancı) bu hâli duymasınlar diye vardı, yerine yattı, o sırrı ilden (milletten) sakladı. Uykudan uyanınca, bildi ki hanedanında saltanat ışığı yanmıştı.”
- [21] Nişancı Mehmet Paşa, s. 343.
- [22] Nişancı Mehmet Paşa, s. 395.
- [23] Mehmet Neşri, s. 73-75.
- [24] Hammer, s. 64-65.
- [25] Zinkeisen, s. 47.
- [26] Muallim Naci Bey, Lugat-ı Naci, s. 249. Ayrıca Bakınız: Lamartine, s. 44. Gazi Ertuğrul Bey'in uykuya dalınca işittiği ilahi seste “oğulların ve torunların ebediyen bu toprakların üzerinde saygı görecektir” ifadesine yer vermektedir.
- [27] Gibbons, s. 19.
- [28] Erol Güngör, Tarihte Türkler, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1992, s. 182-183.
- [29] Konya'da görüştüğü Sultan'ın II. Aladdin Keykubad olduğu (1249-1254) tahmin edilmektedir. Türkiye Selçukluları Şeceresi: Prof. Dr. Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, Turan Neşriyat Yurdu Yayınları, İstanbul 1971, s. 753.
- [30] Ahmed Cevdet Paşa, s. 493-494.
- [31] Gelibolulu Mustafa Âli Efendi, s. S. 40.
- [32] F. Giese neşri olan “Anonim Tevarih-i Al-i Osman”da bu rüyaya atıfta bulunulmakla beraber, Gazi Osman Bey'in rüyası ve tabir edeni Şeyh Edebalı ile karıştırılmaktadır. s. 10.
- [33] Zinkeisen, s. 47.
- [34] Hoca Sadeddin Efendi, s. 29.
- [35] Hoca Sadeddin Efendi, s. 30.
- [36] Ahmet Cevdet Paşa, Kıyas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa,

Cilt 2, s. 479.

- [37] İdris Bitlisi, s. 102-104, İbn-i Kemal, s. 90, Zinkeisen, s. 52.
- [38] İdris Bitlisi, s. 109. Mehmet Neşri de bu rüyayı ve yorumunu aynı mealde vermekte ve “Şeyh-i aziz, velayeti, kerameti, zahir, halkın inandığı, bütün illerde tanınmış, zaviyesinde ayende ve revendeye hizmet etmekte olan Şeyh Edebalı'nın kızı Malhun Hatun'u hemen Gazi Osman Bey'e tezviç ettiğini” yazmaktadır. Mehmet Neşri, s. 82-83. Âşık Paşaoğlu da Tevarih-i Al-i Osman adlı eserinde dolunay rüyasını Gazi Osman Bey'e izafe ediyor. Şeyh Edebalı'yi de “Osman gazi'nin ve arkadaşlarının arasında, keramet sahibi, dervişliği gönlünde ve içinde dünyalığı, nimeti, davası çok, misafirhanesi hiçbir zaman boş kalmaz bir aziz şeyh” olarak tarif ettikten sonra, Gazi Osman Bey'in zaman zaman gelip bu dervişe konuk olduğunu, bir defasında da bu rüyayı görüp, şeyhe haber verdiğini söylüyor. Âşık Paşaoğlu, s. 16, IV. Bab.
- [39] Hammer, s. 66-67., Zinkeisen, s. 53-54., “Ertuğrul Bey'in Söğüt'te hayata gözlerini yumduğu 1288 yılında, Orhan Gazi'nin doğumu, Şeyh Edebalı'nın tefsirini gerçeğe dönüştürecek kahramanlar dizisini başlatmıştır.” Lamartine, s. 44. “EMOS” için Balkan diyor; Afif Erzen, İlkçağ Tarihinde Trakya, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, hzl. Nezih Başgelen, İstanbul 1994, s. 13.
- [40] Lamartine, s. 45-46., Gibbons da EMOS'u Balkanlar olarak ve Lamartine'ne mümasil olarak zikrediyor, s. 20.

BAYRAĞIM

Benim bayrağım şehit kokar.
Vatan kokar.
Gül kokar.
Burcu burcu buğday kokar,
Pamuk kokar.
Karadeniz kokar.
Akdeniz kokar.
Benim bayrağım bebek kokar.
Hac kokar.
Oruç, daha çok zekât kokar.
Benim bayrağım zafer kokar.
İki saatte yerle bir ettiği ülkelere nispet kokar.
Zaman zaman acı kokar.
Ama en çok hüznün kokar.
Mahzun mahzun dalgalanır,
Bir güzelin gelinliği gibi,
Bir ananın başörtüsü gibi,
Askerin pusatı gibi.
Benim bayrağım barut kokar
Ama en çok barış kokar.

Gamze NİĞDELİOĞLU

YALANCI...

Hırsız bakışları ömrümü çalan,
Ellerin sözüne uyan yalancı.
Elinin tersiyle gözünü silen,
Ağızına geleni sayan yalancı.

Sevda denizinde bindiğin saldırm,
Umutsuz kaldıkça açtığın faldım.
Sihrine kapıldım çöllere daldım,
Leyla'dan değilmiş mayan yalancı.

Muhabbet ödülü çektiğim çile,
Derdimi anlatan sözler nafile.
Anılar çölünde susuz katile,
Başına hasreti koyan yalancı.

Görenler acıyor düştüğüm derde,
Duygumun dergâhı bastığın yerde.
Yan yana çıktığım sonsuz seferde,
Yolun ortasında tüyen yalancı.

Zeytin gözlerinde sevgi yıkandım,
Yolunu bekledim gamdan tükendim,
Hani sen eceydin ben de hakandım,
Sevda sarayımı soyan yalancı.

Yaralı aslanım hüsnüne vurgun,
Gözlerim yıllardır cismine dargın
Aklına estikçe senede bir gün,
Ben de seviyorum diyen yalancı.

Mehmet NACAR

HASTANE ODASI

Bu hastane odasında bütün gün
Dertlerimi yalnızlıklar paylaşır.
Güz çiçeği benizlerde bir hüznün
Akşamleyin arta arta dolaşır.

Geç vakitte sakinleşen acılar
Tirenlerin çılgılığıyla uyanır.
Yarı gece kimildayan sancılar
Her saniye iplik iplik uzanır.

Alevlenmiş dondurucu soğuklar
Sabaha dek üzerime serpilir.
İşimaya daha hayli zaman var;
Kime güneş doğmayacak, kim bilir?

Önder ÇAĞIRAN

Günümüzde şiir adına işlenen cinayetleri, şiir kavramına dâhil edilmeye çalışılan öz-süz ve ruhsuz şiircikleri düşünürken kendisiyle kısa bir zaman önce tanışıp kısa zamanda dost olduğumuz genç bir şairden bahsedeceğim. Kendisini, çalıştığı kurumda ziyaret ettiğim bir sırada sohbetimiz esnasında, biraz da çekinerek, halk şiiri tarzında şiirler yazdığını söylemesiyle başladı bu serüven. Sohbet devam ederken *Dedim-Dedi* tarzındaki şiiri dökülüverdi ağzından. Ben bir an durakladım ve şiiri başka bir âşıktan okuduğu hissine kapıldım. Hayır, Yaşar kendi şiirini okumuştur. Ziyaretim bitmiş ve ben bir başka arkadaşla akşam eve doğru Kampüs'ten yola koyulmuştum. Kulağında Yaşar Keskin'in beynimin derinliklerinde tınlayan dizeleriyle birkaç gün geçirdim. Ve nihayet kendisini bir gün telefonla aradım ve hemen bana kendi şiirlerinden örnekler göndermesini istedim. Bu durumu hızlandıran sebep ise öğrencilerimin halk şiiri geleneğini geçmiş asırlarda olup bitmiş bir şey olarak algılamalarının yanlış olduğunu göstermekti. İşte bu yazının hikâyesi budur. Aşağıda Yaşar KESKİN'in kısa hayat hikâyesi, halk şiiri hakkındaki görüşleri ve bende bulunan birkaç şiiri yer almaktadır:

Yaşar KESKİN, 25.05.1987 tarihinde Çiçekdağ'ında (Kırşehir) doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra lise öğrenimi boyunca İstanbul'da bulunmuştur. 2004 yılında Bağcılar Lisesinden mezun olmuş ve 2007 yılında başladığı lisans eğitimini 2011 yılında tamamlamıştır. 2013 yılından beri Selçuk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Aynı zamanda Sosyal Bilimler Enstitüsünde lisansüstü eğitimimi sürdürmektedir.

Kendisine halk şiiri hakkındaki düşüncelerini sorduğum zaman bu şiire yönelişinin ipuçlarını da yakalayabileceğimiz şu görüşlerini paylaşmıştır:

"Modern tarzda yazılacak şiirlerin dahi ge-

lenekten beslenmesi kanaatindeyim. Farklılaşma adına yenilik olarak sunulan birtakım şiirlerin sanattan yoksun yoz şiirler olduğunu belirtmeliyim. 1900'lü yıllara kadar uzun bir süreci kapsayan gerek klâsik gerekse halk şiiri anlayışında şiiri şiir yapan olmazsa olmaz şekil ve abenke unsurları hiçbir şekilde reddedilmezken bu zamandan sonra ithal şiir temelli birçok şair yetişmiş ve eserlerini bu minvalde kaleme almışlardır. Yeniliğin, çağdaşlığın, farklılığın öz kültürün ihmali ve reddi şeklinde ortaya çıkması üzücüdür. Kaldı ki buna başkalaşma, yabancılaşma denir. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde eğitimime başlayıp yine bu alanda ilerliyor olmam şiire geniş açıdan yaklaşmamı sağladı. Bu sebeple kaleme aldığım, söylediğim ürünler halk şiiri ve bu kaynaktan desteğini almış modern şiir temellidir. Şiir yazma serüvenim lise birinci sınıfta başladı. Bu durumun sıldan uzak olmamdan kaynaklandığını söyleyebilirim."

Yaşar Keskin, özellikle modern şiirin gerek şekil, gerek içerik bakımından gelenekten beslenen temsilcilerini beğenerek okuduğunu ifade etmektedir. Bu hususta Necip Fazıl'ın Çile'si, Faruk Nafiz'in Han Duvarları, Hüseyin Nihal Atsız'ın Yolların Sonu, Yavuz Bülent Bakiler'in Harman'ı, Yahya Kemal'in Kendi Gök Kubbe'miz'i onun okuduğu şair ve şiirler arasında yer almaktadır. Ayrıca Tanpınar, Ahmet Kutsi ve Orhan Seyfi Orhon'un Bütün Şiirleri'ni de beslediği kaynaklar arasında saymaktadır.

Yaşar Keskin, *halk şiiri geleneği ölüyor mu, yeni nesil halk şiirini bilmiyor, sevmiyor*, vb. ifadelerin gündemde olduğu bu zamanda şiirlerini halk şiiri tarzında yazıyor. Şekil olarak halk şiiri geleneğinden etkilendiği açıkça anlaşılırken öz olarak da bu gelenekten beslendiğini açıkça kendisi ifade ediyor. Şiirlerini genellikle 11'li hece ölçüsüyle yazıyor. Onun deyişleri, söyleyişleri Karaca Oğlanlar'ın, Ercişli Emrahlar'ın Ruhsatlılar'ın şiirlerinden süzülmuş gelmiş hissi veriyor. Nitekim bu konuda şöyle demektedir:

“Lisans yılları şiire muhabbetimin artması, ayıracak yeterli zamanı sağlaması, şiiri ilmiyle öğrenmem açısından kazanç senelerimdi. Özellikle birinci sınıf, halk edebiyatı dersinde halk şiiriyle içli dışlı olup Yunus Emre, Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah, Seyranî, Âşık Veysel, Abdurrahim Karakoç başta olmak üzere pek çok âşığın şiirlerini okuyup şiir damarımı geleneğe yasladım. Öyle ki hazırlanmış halk şiiri antolojileri bu kolaylığı sağlıyor böylece birçok şairi bir arada okuyup değerlendirme şansına eriyordum. Bununla birlikte divan ve modern şiiri takip ediyor esaslarını kavramaya çalışıyordum.”

Son derece berrak bir Türkçe ile yazıyor. Onun kullandığı az sayıda Arapça ve Farsça kelimeler ve tabirler de âşık edebiyatına mal olmuş mazmunlardır. Mecazları ve benzetmeleri de kanaatimce gelenekten beslendiğinin işaretidir. Şiirlerinin bir kısmında mahlâs kullanması da geleneği hatırlatan bir özelliğidir. Koşma tarzında söylediği şiirleri çoğunlukla güzelleme ve hicviye tarzındadır. Âşıklık geleneğinde koşmanın bir çeşidi olan *Dedim-Dedi* tarzı şiiri de geleneği takip ettiğini, geleneğe ilgi duyduğunu gösterir. Geleneğe *Dedim-Dedi* tarzı çoğunlukla aynı mısra içinde veya mısralar arasında sürdürülür. Yaşar Keskin’in yazdığı şekilde ise geleneğe çok az örneğini gördüğümüz şekilde dörtlükler arasında bu bağlantı kurulmuştur.

Yaşar Keskin, bugün lisansüstü öğrenimine devam etmektedir. Kendisi, Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktadır. Şiirle ilgili her türlü dokümanı takip etmeye çalıştığı, hem halk şiiri geleneğini hem de divan şiiri geleneğini teorik olarak bildiği için zaman zaman klâsik tarzda da denemelerde bulunmaktadır. Ona göre “sözcükler tüm sırrını tek beyitte toplayıp” kalemime sunuyor. Yaşar Keskin son derece sade, bugün kullandığımız dilin kelimeleriyle aruzu birleştirmeyi de başarmıştır. Aruzun *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilüm* kalıbıyla yazdığı şu beyitleri bu düşüncesinin somut ürünleri olarak dikkatinize sunuyorum:

Tevbe edip yüz çevirsem her günahın bir gün âh,
Her adımdan arta kalır izlerimden bir günah.

Sanki Hakk’ın rahmetinden bî-haberdir kahreder,
Rahmetinden kalsa yoksun, varlığından ar eder.

Belki yoktur mal ve mülküm gönlü zengin olsam da,

Varlığındır zengin eden, mal ve mülkten olsam da.

Âşıklık geleneğindeki “Yozgat Sürmelisi”ne kanaatimce katkılar sağlayacak aşağıdaki beyit de Yaşar Keskin’in gelenekten beslendiğine güzel bir örnektir. Bu mısralar, aynı zamanda cinas sanatının mükemmel örnekleri olarak kendini gösteriyor:

Sürme çekmiş gözlerine oy gözleri sürmeli,
Sürme diye gözlerime o gözleri sürmeli.

Aşağıda, Yaşar KESKİN’in şiirlerinden seçtiğim örnekleri veriyorum:

1. YOKTA ARA

Var bulun sen yoka tutsak,
Yokta ara varı yokta.
Varı yoğu suda yusak,
Sular yanar hak-i pakta.

Sor bilene var mı yokta,
Varsa yoksa hepsi Hak’ta,
Kuşandığın akla bak da,
Yokta ara varı yokta.

Varıp çalsan kapısını,
Görür nice yapısını,
Bir cennet ki tapusunu,
Yokta ara varıp yokta.

Aydınlanır onda gece,
Masal olur her bilmece,
Anlatılır bin bir gece,
Yokta ara varı yokta.

2. YÂR BENİ

Sular yorgun, bağlar döktü gazeli,
Gönül mahzun, gurbet elde gezeli.
Hatıra düşse yalan dünya güzeli,
Sızlatır tâ yüreğimden yâr beni.

Gönül testisinde sular yaralı,
Hatıralar gözlerimde sıralı,
Şu gurbetin yollarına varalı,

Unutur da hatırlamaz yâr beni.
Âşık isen söz gerekir diline,
Sözden öte köz birikir gönüle,
Dokunursan bir de yârin eline,
Bundan gayrı ölüm bekler yâr beni.

Söz ustası sözü dövdü özünde,
Dalgalandı bir damla yaş gözünde,
Yalnız baharında değil, güzün de,
Uzun uzun düşünür mü yâr beni.

3. HAYALİ VAR YÜZÜ YOK

Hele bakın şu yosmanın nazına,
Çalımında fazlası var, azı yok.
Kulak vermiş el âlemin sözüne,
Gözlerimde hayali var, yüzü yok.

İşmar edip çıktı yokuş başına,
Fırsat bu ya, ben de düştüm peşine,
Hele bakın şu Allah'ın işine,
Parmağında yüzüğü var, sözü yok.
Dedim Yaşar gönül verip soysuza,

Heder olma üç kuruşluk toy kıza,
Atasından miras kalmış arsıza,
İhanetin fazlası var, azı yok.

4. DEDİM-DEDİ

Dedim: Deli çağım, gözüm kara, korkusuz,
Atılırım aslan gibi ordusuz.
Alamazsam seni güzel kuşkusuz,
Ateş olup yüreğinde yanarım.

Dedi: Daha toysun aklın ermez erliğe,
Ben bir gülüm, bağban gerek dermeğe.
Razı değil gönlüm sana varmağa,
Sanmayasın sözlerine kanarım.

Dedim: Çile derler beklemenin adına,
Bir tel olsa zülfün gönlüm oduna,
Dokundukça o nazenin teline,
Saçma yemiş bir kuş gibi dönerim.

Dedi: Her bir sözün inci olsa ne fayda,
Bu güzellik ne gündedir ne ayda,
Hak katında geçirilmiş kayıda,
Bir çiçeğim, gelincğim, pınarım.

Dedim: İnci desen sözlerimin biridir,
Pınar ne ki şu alnımın teridir,
Peşi sıra denizleri yürütür,
Yazın çağlar, kışın belki donarım.

Dedi: Hazinedir her bir cismin, pul değil,
Bir mabedim, her geçene yol değil,
Âşıklarım beyzadedir, kul değil,
Her bir kulu sözlerimle kınarım.

5. YOK GİBİ

Efkârına büründüm de düştüm yine dağlara,
Kara, gümrah kirpiklerin battı cana ok gibi.
Azık edip düşlerimi baktım geçen çağlara,
Senden ayrı geçirdiğim mutlu günüm yok gibi.

Ah edip de intizara sığındığım yalandır,
Gölge gibi, karanlıkta peşin sıra dolandır,
Çöl ettiğin gözlerimi vuslatınla sulandır,
Senden gayrı düşündüğüm tek bir canım yok gibi.

Düşe yazmış arz-ı hâlim nağme nağme eline,
Kanatlısın güvercinler yedi iklim dalına,
Düşürmesin Yüce Rabbim el âlemin diline,
Senden gayrı düşündüğüm tek bir yanım yok gibi.

Keskin Yaşar düştün yine ayrılığın derdine,
Canım kurban bahar gözlü Leylaların merdine,
Selam edin Manisa'dan o güzelin yurduna,
Varın kuşlar sorun hele o güzelin derdi ne.

6. CAHİLLERE

Lisans yıllarında bir arkadaşının gösteriş mak-
satlı eski kelime ve ifadeleri, özellikle de “eski ede-
biyat” derslerinde kullanması sebebiyle kendisine
cevap niteliği taşıyan irticalen söylediği aşağıdaki
şüri de Yaşar Keskin'in kültürümüze olan duyar-
lılığının söze ve sese dökülmüş hâli olarak düşü-
nülebilir.

Behey cahill! Sözlerimi dinle şimdi dinle sen,
Cahillere edip eden sözleridir sözleri.
Sual etmen şöyle dursun, dediğimi anla sen,
Bâkî kılan hoş yaratmış lütfedip de bizleri.

Ağır oldu girizgâhım lakin bana gücenme,
Sözlerimde muhabbetin cemali var bilinmez.
Üç kuruşluk sözlerinle ulu orta gezinme,
Gözlerinde cehaletin selamı var silinmez.

Keskin Yaşar sahibisin kötü sözün, selâmın,
Kime çattın, sözün kime, söyle kime kelâmın,
Hak etse de ağır oldu lakin buysa meramın,
Tüküresin suratına ikiyüzlü insanın.

Sonuç

Yaşar Keskin, günümüzde şiire ilginin azaldığı veya şiir adına cinayetlerin işlendiği bir zamanda binlerce yıllık geçmişi olan Türkün öz şiiri, âşık şiirine elini uzatmış, başka bir deyişle bu gelenekten bayrağı devralmış bir şair izlenimi veriyor. Sade ve duru Türkçesi âşık şiirindeki eşsiz tadı bizlere hissettiriyor. Son derece güçlü mecazlar ve sanatlarla âşık atalarının izlerini sürüyor. Divan şiirini de okumuş olduğundan o alandan da başarıyla yararlanmayı biliyor. Günümüz gençliğini düşünürsek bir delikanlıdan beklenenin üzerinde bir konu dağarcığı var. Onu tanıyan biri olarak yetişme şartlarının coğrafyasının ve hissi yapısının bunda etkili olduğunu söyleyebilirim.

Yer yer kafiye ve ayak kusurlarının olması bir kenara bırakılırsa kendisini bu yolda eğitir ve akademik çalışmalarından zaman ayırabilirse onu da bir gün Âşık Yaşar, Âşık Keskin, Âşık Yaşar Keskin, Keskinî, vb. mahlâslarla âşıklık geleneği içerisinde anabileceğimiz ümidiyle kendisine başarılar diler, halk şiiri ve saz şiirine gösterdiği ilgiden dolayı teşekkür ederim.

ÂŞIĞIN SOY AĞACI

Hazar ötesi Türkmenleri arasında
İki telli tambur çaldım
Koşuklar okudum
Bahşî dediler adıma
At bindim Asya bozkırlarında
Hanların / Hakanların yanında bulundum
Kopuz yaylattım kucağında
Ozan dediler adıma
Anadolu'da tekkelere sığındım
İlâhi duyguları ünledim usul usul

Doğruluğa / Dürüstlüğe
İnsanlığa çağırdım insanları
Yunus diye göründüm
Hak âşığı dediler adıma
Karacaoğlan'la sevda pınarından aktım
Koroğlu'yla
Dadaloğlu'yla
Pir Sultan'la direndim haksızlığa
Seyrani'yle yerdim kimilerini
Yeri geldi
Ağıt yaktım gidenlerin ardından
Dili oldum halkımın
Sesi oldum
Halk şairi dediler adıma
Kopuzuma bağırsak derisinden tel bağladım
At kuyruğu taktım
Bozkırlarında Orta Asya'nın
Venedik teli kullandım Anadolu'da
Parmakla çalarken kopuzu
Saza tezene vurdum
Yeni makamlar yarattım yeni yurdumda
Saz şairi dediler adıma
Zor günler yaşadım yüzyıllarca
Divân modası çıktı horlandım
Yılmadım birlik olup halkımla
Ödün vermedim dilden
Köylük yerlerde sürdürdüm
Çoğu zaman varlığını
Kimi yerlerde *meydan âşığı* dediler bana
Okuma yazma bilmedi kimilerim
Kimi zaman
Gönül gözümle çaldım sazımı
Arapgir'de Fehmi
Sivas'ta Veysel
Şah Turna oldum kadınlar arasında
Ümmî âşık dediler adıma
Halk hikâyeleri anlattım
Kimileri başımdan geçen sevdalardı
Çoğu geleneğin ürünü
Atışma yaptım
Muamma çözdüm
Askı astım âşık kahvelerine
Geleneğin yükünü omuzumda taşıdım
El aldım ustamdan
El verdim
Saygıda kusur etmedim saza
Yaşattım âşıklık geleneğini
Dünkü ozandan bugünkü âşığa

Mehmet YARDIMCI

“Heyamola Yayınları” tarafından *İstanbul* kitaplarıyla başlatılan, arkasından *İzmir* ve *Trabzon* illeriyle devam ettirilen “Şehir Kitapları” serisi “Bir Nefeste Kayseri” seri başlığıyla 30 kitaptan oluşan *Kayseri* kitaplarıyla yeni bir ivme kazanmış oldu. İlk üç ilin kitaplarından daha farklı bir formatta, oldukça kaliteli bir baskıyla piyasaya çıkan kitaplar, öyle umuyorum ki, bu şehrin geçmişini kurtarmak açısından çok ciddi bir adım olacaktır.

Bir yılı aşkın bir süre önce başlanılan proje nihayet Mart 2014’te tamamlandı ve 30 kitaplık seri piyasaya çıktı.

Heyamola yayınlarının çıkardığı eserler sırasıyla şunlardır:

1. Şirvan Erciyes, Argıncık Açık Kapılar, 2. Seyit Burhanettin Akbaş, Bünyan Hamidiye Köyüm Olsa, 3. Vacit İmamoğlu, Büyükbahçebaşı Bir Varmış Bir Yokmuş, 4. Mehmet Kasap, Cırlavuk Yeri Göğü Taştan, 5. Ahmet İlhan, Çifteönü Çavdarıcı Sokağında Hayat, 6. Kadir Özdamarlar, Develi Aşağı Everek’ten Hatıralar, 7. Ahmet Sıvacı, Düvenönü Yağız Atlı Faytonlar Durağı, 8. Dursun Çiçek, Erciyes Bir Dağ Bir Tecelli, 9. Güner Dinçaslan, Erciyes Dışı Çiçek İçi Ateş, 10. Hayri Maraşlıoğlu, Erkiyet Güneydir Gölge Bürümez, 11. Mustafa Işık, Eski Kayseri Evliya Çelebi’nin Dilinden, 12. Adil Şahin, Eski Bedesten Hafızadan Hatraya, 13. Vedat Ali Tok, Gültepe Parkı Kaldı Yadigâr, 14. Ali Aslım, Hacıkasım Adı Kaldı Dillerde, 15. Ali Çavuşoğlu, Hacılar Büyük Dağın Sırları, 16. Hasan Tasacı, İncesu Kasabamız Kimliğimizdir, 17. Sergül Vural, İstasyon Mahallesi Demiryolunda Zaman Yolculuğu, 18. Kemalettin Cengiz Tekinsoy, Kışıkapı İçerişar’dan Erciyes’e Doğru, 19. İsmail Adil, Mancusun Yeşilyurt Köyüm Kalsa, 20. H. Neşe Koçak, Müzikli Semtler İsmail Ediz’le Eski Kayseri, 21. Güner Anasoy, Pınarbaşı Çerkez’in Köstekli Saati, 22. İlkay Karaduman, Sahabiye Çerkez Kültürünün Işığında, 23. Ali Rıza Navruz, Setenönü Aydemir Doğan’ın Şiirleriyle, 24. İlyas Han Şahin, Talas Kayseri’nin Başkenti, 25.

Abdullah Ayata, Tomarza Unutulan Hoşgörü Kasabası, 26. Ziya Şahin, Yabanlu Pazarı Geçmişten Günümüze Pazarören, 27. Abdullah Parlak, Yahyalı Obanın Son Türkmenleri, 28. Halil İbrahim Özcan, Yıldırım Beyazıt Erken Elveda Dedi, 29. Muhsin İlyas Subaşı, Gülük’ten Gültepe’ye Yalnız Yürüdüğüm Sokaklar, 30. Kadir Dayioğlu, Öteki Şehir Eski Kayseri’de Sosyal Hayat.

Burada, bu seri yeni baskısını yapacak ise -ki Karatepe’nin takdim yazısından bunu anlıyoruz- aşağıda dikkate arz ettiğim kitaplar bu listeye eklenmelidir: Kazım Yedekçioğlu’nun “Kayseri Ağzı” kitabından seçmeler yapılmalıdır. Çünkü bugün o yerel ağız kaybolmaktadır. Muharrem Barut’un “Selam Kayseriliye” kitabı. Abdullah Satoğlu’nun “Kayserinin Ticarete Başarı Sırları”, Halit Erkiyetlioğlu’nun “Kayseri Bağcılığı” Nevzat Türkten’in kendi hatıralarına dayandırdığı seksen yıl öncesinin Kayseri’sini anlattığı çalışması, Cavit Yeğenoğlu’nun “Kayseri Yaşam Kültürü”, Yunus Emre Özulu’nun “Kayserim”, Asım Yahyabeyoğlu’nun “Anılarımda Kayseri”si, Mehmet Şahin-Dr. Sait Molu’nun birlikte hazırladıkları Arif Molu’nun hayat hikâyesini ve döneminin sosyal olaylarını anlattıkları “Toprak Ağalığından Sanayiciliğe” kitabı, Emir Kalkan’ın “Kanatsız Kuşlar Şehri”, Ümit Fehmi Sorgunlu’nun “Mazideki Şehir” çalışması ve dikkatimizden kaçmış olabilecek diğer çalışmalar bu seriyi tamamlayacaktır.

Bunu belirttikten sonra, peşinen kabul etmek gerekir ki, Kayseri için bu sayı yeterli değildir. Kayseri, en az 50 kitapla anlatılmalıdır. Mevcut eserler için bir küçük eleştirim, öncelik şehir içi hayata yer verilmeliydi. Mevcut kitapların yarıya yakını ilçe ve köyleri konu alıyor. Aslında ilçeler anlatılacaksa bütün ilçelerden söz edilmeliydi. Köylere girilmesi ise sıkıntı doğurur. Çünkü köy kültürü bakımından Kayseri homojen değildir. Birini anlatıp diğerini atlamakla Kayseri’nin demografik yapısını tam anlamıyla yansıtamazsınız. Bu hususları geleceğe dönük bir uyarı olarak belirttikten sonra konuya dönebiliriz.

Kitapların arka kapağına konulan tanıtım yazısında dikkate sunulan hususlar ve bu kitapların hayat buluş gerekçesi şöyle anlatılmaktadır:

“21. yüzyılın başında, bızlı dönüşüm geçiren şehirlerin, kültürel mirası, geleneksel yaşama biçimi ve üretim ilişkilerindeki değişim araştırmacı ve yazarların yoğun ilgisini çekiyor. Tarihçi, mimar, coğrafyacı, iktisatçı, sosyolog, edebiyatçı, hukukçu, turizmci ve daha pek çok meslekten araştırmacı ve yazar, şehirlerdeki değişimi farklı bakış açılarından anlamaya ve anlatmaya çalışıyor.

Şehirler, rubu olan canlı organizmalardır. Her şehrin, ruhunu açıklayan kendine göre bir dili vardır. Binlerce yılın birikimini yansıtan bu dili, şehirde büyüyen ve yaşayanlar daha yakından tanır. Hemşerileri şehirlerine gönül gözüyle bakar ve onun dilini yüreklerinde hissederek anlar. Şehirler esrarını en geniş şekilde kendinden hissettiği insanlara açar.

Heyamola Yayınları bu düşünceden yola çıkarak Kayserili yazarların doğup büyüdüğü eski mahalle ve semtleri, kendi hayatlarında, ailelerinde ve yakın çevrelerinde yaşanmış örneklerle anlattıkları “Bir Nefeste Kayseri” kitap dizisini okurlarına sunmaktadır.”

Ayrıca, kitaplara takdim yazısı yazan Şükrü Karatepe de şu noktalara işaret eder:

“Geleneksel şehirlerin uzun geçmişinden süzülüp gelen ve insanların ilişkilerini biçimlendiren zengin yerel kültürleri vardır. Şehrin tarihine ve tabiat şartlarına bağlı olarak gelişen yerel kültürü, diğer yerleşimlerden farkını ortaya koyan kimliğini belirler. Yerel kültür değerlerini hesaba katmayan ve bu değerleri yenileyerek sürdürmeyen kentsel gelişme, şehirleri kimliksiz mekânlara dönüştürür.”

Bu önemli tespitler ve bunun kaygısıyla ortaya çıkan bu girişim dikkate alınıp bu çerçevede eserler üretilirse günümüzde şehirlerin ruhunu katleden modernleşmenin doğru anlaşılıp uygulanmasına fırsat verecektir. Geçmişini bilemeyen geleceğini tayin edemeyeceği gerçeğinin yalın ifadesi olan bu değerlendirme üzerine söylenecek pek fazla bir şey yoktur. Eğer söylenecekse eskiyi, eski geleneksel yaşama biçimini aşağılık kompleksiyile değerlendirip yıkanların o tahammül edilemez sorumsuzlu-

ğuna karşı söylenmelidir. Tarihin tapusu durumunda eserleri gece yıktırarak ortadan kaldıranların vebal kamburu bir günah abidesi gibi gözümüze batacaktır!

Bugün bu kitap girişimiyle, o kaçıştan etrafa dökülüp saçılanlar toplanarak bir medeniyet mirasının parçalarından şehrin geçmişi ihya edilmek istenmektedir.

Öncelikle şu hakkı teslim edelim: Böyle bir projenin başında Şükrü Karatepe'nin bulunması önemli bir şanstır. Çünkü Şükrü Karatepe ilim adamlığının ötesinde, sağlıklı muhakemesi olan bir kültür adamıdır da. Büyükşehir belediye başkanlığı tecrübesinin şehir kitaplarına yansıtılması Kayseri için bir kazançtır. Ben bu kazancın Karatepe vasiyetiyle bütün illerimiz için sürdürülmesini diliyorum. Heyamola Yayınevinin sahibi Ömer Asan, Şükrü Bey'in bu gayretini değerlendirirse Türkiye kazanacaktır. Ancak bu işin göz ardı edilemeyecek bir problemleri tarafı da var: Bugün Kayseri'de asıl unsur diyeceğimiz yerli çekirdek aile, mevcut nüfusun yüzde onunun altına düştü. Böyle bir ortamda bu şehrin demografik haritasını çıkarmak hayli zor olacaktır. Bu zorluk diğer bütün iller için de geçerlidir. Bu yönde ciddi bir ayırt edicilik dikkati olmazsa, yeni gelmiş bir göçmen semtinin farklı davranışı o şehrin asıl kimliğinin bir parçası gibi gösterilebilir. Burada bu tür çalışmayı yapanlar, böyle semtleri o şehrin farklı rengi ve zenginliği olarak kendi motifleri içinde tutarak verirse bu da farklı bir kazanç olabilir.

Heyamola Yayınları, oldukça hacimli bir muhteva ile yayınlanan Hikaye ve Roman dergileriyle (Hikaye ve Roman Kahramanları) yakından takip ettiğim bir yayınevidir. *Şehir kitapları* serisinden *İstanbul, İzmir ve Trabzon* kitapları ilginç detayları bir araya getirmiş güzel bir çalışmaydı. Bu seride, bir mahalleyi, bir semti, bir sokağı, hatta bir insanı anlatan kitapların geleceğe taşıdığı monografik malzeme bir asır sonra ve daha ileriki asırlarda altın değerinde başvuru kaynakları olacaktır.

Bir medeniyeti, kültürel birikiminin kalitesi ve niceliği değerlendirir. Bugün biz zengin bir mirasa sahip olmamıza rağmen, geçmişimizden bize intikal eden ciddi eserlerin bu mirası taşıyıcılık göre-

GECELER

vi yapamadığı için çaresiziz. Bu tür çalışmalar her asırda yapılarak günümüze gelinseydi nelere sahip olmazdık. Ne yazık ki, böyle bir dikkat ve gayreti atalarımız göstermemiş. Bugün, Kaniş-Karum'da elli asır önce yaşamış insanların tabletleriyle tarihin izini süren bir medeniyet algısının peşine düştük. Hititlerin Asurluların hayat tarzını toprağın altından çıkarırken kendimiz için ne yapıyoruz?

İşte bu sorunun cevabını sanırım bu şehir kitapları verecektir.

Türkiye son yarım asır içerisinde ciddi bir kabuk değişimi safhasına girdi. Yeterli tarih şuuruна sahip olmayan yerel yöneticiler, eski eserlerimizi hoyratça yok edip ortadan kaldırmaktadır. Bir taraftan bunları kaybederken öbür taraftan da apartmanlara hapsedtiğimiz insanların geçmişini de ellerinden alıp ortadan yok ediyoruz. Bizim bin yıla yakın bir süredir bu topraklarda nesilden nesile aktardığımız geleneksel yaşama biçimi bugün ortadan kalkmış durumdadır. Yaşadıkları mahallede zenginlikle fakirlikle ortak duyarlılık noktalarıyla birbirini ayakta tutan bu toplum, şimdi çok katlı binalarda kendilerine bile yabancılaşır hâle geldi. Hâlbuki ortak şuur bizim var edici tutkalmızıdır. Bugün ondan her gün bir adım daha uzaklaşıyoruz. Sanırım bir yarım asır sonra bu ülkenin insanları geçmişin irfanından habersiz hâle gelecektir. İşte bu kitaplar, bu kaybedilen değerleri bir araya toplamayı amaçlayan bir hatıra defteri durumundadır.

Umarım, şehirlerin yöneticileri bu kitapları yeni nesle aktaracak çalışmayı yaparlar ve bütün ilçe kütüphanelerine, liselere, üniversitelerin tarih, edebiyat, felsefe, sosyoloji, ilahiyat, eğitim kürsülerindeki kütüphanelere bu eserleri ulaştırırlar. Kültür Bakanlığının bütün iller için planlanan böyle bir çalışmayı il ve ilçelerdeki devlet kütüphanelerine kazandırması, geçmişimizin derin izlerini gelecek kuşakların yol haritasında belirleyici faktör olarak algılamalarına imkân sağlamış olurlar. Attila İlhan'ın dediği gibi "Pigmeler bile kendilerine bir geçmiş oluştururken", biz binlerce yıllık bir birikimi, kayıtsızca terk edip kaybolmak üzere geçmişin çöp sepetine atmamalıyız...

Bu seri bende bu umudu doğurdu. Umarım devamı gelir...

Güneşin ufuktan aştığı zaman
Hemen bir köşeye yatar geceler
Özlemin depresip taşıdığı zaman
Hüzün fitilini tutar geceler

Karanlık yerleşti bak yeryüzüne
Devretti nöbeti sevinç hüzüne
Yalnız uyku girmez yârin gözüne
Çırpınan yürekle atar geceler

Yıldızlar arkadaş benim sırdaşım
Ne anadır ne yâr ne de gardaşım
Bir lokma ekmekle azıcık aşım
Alır ümitleri satar geceler

Tek yalnız ben miyim, beni mi gördü
Zaman kozasını üstüme ördü
Aşkın gözü görmez, o zaten kördü
Dert üstüne bin dert katar geceler

Ne zaman bitecek, güneş doğacak
Yoksa bu karanlık beni boğacak
Yazın sıcağında kar mı yağacak
Beni benden alır, yutar geceler

Hilal gülümsüyor fakat yetmiyor
Gülsüz bahçelerde bülbül ötmüyor
Daha kalacakmış henüz gitmiyor
Mahir'le birlikte yatar geceler

Mahir BAŞPINAR

Efendiler,

Avrupa'nın bütün ilerlemesine, yükselmesine ve medenileşmesine karşılık Türkiye tam tersine gerilemiş ve düşüş vadisine yuvarlanadurmuştur. Artık vaziyeti düzeltmek için mutlaka Avrupa'dan nasihat almak, bütün işleri Avrupa'nın emellerine göre yapmak, bütün dersleri Avrupadan almak gibi birtakım zihniyetler belirdi. Halbuki, hangi istiklal vardır ki ecnebilerin nasihatleriyle, ecnebilerin planlarıyla yükselebilsin? Tarih, böyle bir hadiseyi kaydetmemiştir.

(Atatürk)

Bilge Kağan, Göktürk anıtlarında kendinden önceki Türk devletlerinin çöküş nedenlerini şöyle sıralar:

1. Kağanların cahillikleri ve töreye (hukuka) uymamaları nedeniyle oluşan kötü yönetim,

2. Yöneticilerin Çinlilerin altınına, ipeğine, değerli hediyelerine (rüşvetlerine) ve vaatlerine aldanmaları,

3. Beylerin Türkçe adları bırakıp Çince isim almaları, Çinli gibi yaşamaya başlamaları.

Bilge Kağan'ın bu tespitlerindeki "Çinli", kelimesi yerine "Arap", "Acem", "İngiliz" veya Fransız" kelimelerini koyduğunuz zaman Bilge Kağandan yüzlerce yıl sonra yıkılan Türk devletlerinin çöküşünü aynı cümlelerle açıklayabilirsiniz.

Türk devletlerinin yıkılmasında; eğitim sisteminin ve hukuk düzeninin bozulması, ahlaki bozulma, dış etkiler, debdebeli hayat tarzı vb. üzerinde çok duruldu. Kültür emperyalizminin etkileri de dile getirildi. Ancak yöneticilerin yabancı isimleri alması ile devletlerin çöküşü arasında doğrudan ilişki kuran bir çalışma oldu mu bilmiyorum?

Türk devletlerinde, hakanlar, sultanlar başta olmak üzere yönetici sınıfın isimleri ile devletin yükselişi ve çöküşü arasında bir ilişki kurmak mümkün...

Büyük Selçuklu Devletini kuran Tuğrul ve Çağrı Beylerin isimleri Türkçe'dir. Anadolu'yu bize armağan eden Sultan Alparslan'ın da... Keza Anadolu Selçuklu Devletinin ilk sultanları Kutalmış, Kutalmışoğlu Süleyman Şah, I. Kılıç Arslan, Türkçe veya halkın da benimsediği Türkçeleşmiş isimler kullanırken Anadolu Selçuklularının son sultanları İzzeddin Keykavus, Alaeddin Keykubad, Gıyaseddin Keyhüsrev, Gıyaseddin Mesud'un isimleri hem Farsça hem de halk tarafından kullanılmayan isimlerdir. Bu, halkla sarayın yabancılaştırılması aynı zamanda...

Anadolu Selçukluları halkla yabancılaştınca halkla iç içe, halkın değerleri ile bütünleşmiş Anadolu beylikleri dönemi başlar. İlk Anadolu beylerinin büyük bölümünün ismi ya Türkçedir ya da halkın benimsediği, Türkçeleştirdiği isimlerdir... Çaka, Umur, Aydın, Mehmet, Saltuk, Artuk, Yav-

lak Arslan, Karaman, Karesi, Çubuk vs.

Osmanlı Devletinin ilk padişahlarının isimleri de ya Türkçe (Ertuğrul, Ataman (?), Orhan) ya da Arapça kökenli olmakla birlikte halkın benimsediği ve Türkçeleştirdiği (Osman (?), Mehmet, Murat) isimlerdir... Kullandıkları lakaplar da (Yıldırım, Yavuz, Çelebi) Türkçedir... Osmanlı İmparatorluğu gerilemeye başladıkça sultanların isimleri Arapça tamlamalara dönüşür: Abdülhamit, Abdülaziz, Abdülmecit, Vahideddin...

Osmanlı İmparatorluğunun kuruluş döneminde, padişahların yanında Türk soylu Türk adlı beyler yer alırken zaman içinde onların yerini Türk kültürü ile yetiştirilmiş devşirme paşalar almış, çöküş döneminde de önemli makamlara, azınlıklara mensup yöneticiler getirilmiştir.

Kuruluş dönemindeki şehzade ve vezirlerinin isimleri (Gündüz, Savcı, Baykoca, Aydoğdu, Demirtaş, İlbey, Akça Koca, Ece, Evrenuz, Konur Alp, Karaca Bey vb) ile Osmanlı'nın son dönemindeki bazı posta telgraf nazırlarının isimlerini (Garabet Artin Davut Paşa, Franko Efendi, Agaton Efendi, Anton Tıngır Yaver Paşa, Mösyö Sterpan, İstanbulyan Efendi, Mozoros Bey, Oksan Efendi, Yusuf Franko Paşa) karşılaştırdığımızda Bilge Kağan'ın tespitinin ne kadar yerinde olduğunu görürüz.

Türk tarihini çok iyi bilen Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifleriyle hazırlanıp 21 Haziran 1934'te TBMM tarafından kabul edilen "Soyadı Kanunu"na göre; her Türk kendi adından başka ailesinin ortak olarak kullanacağı bir soyadı alacaktır. Alınan bu soyadları Türkçe olacak, yabancı milletlere ait adlar kullanılmayacak, soyadlarının ahlaka aykırı ve komik olmamasına özen gösterilecektir.

Atatürk'ün sayesinde soyadlarımız Türkçe... Ya ilk adlarımız?

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Jale Öztürk tarafından Mustafa Kemal Üniversitesindeki 472 öğrenci üzerinde 2004 yılında gerçekleştirilen ve sonuçları 5. Türk Dili Kurultayına bir bildiri ile sunulan araştırmaya göre; üniversite öğrencileri arasında, Arapça kökenli isim oranı % 51, Türkçe isim oranı % 19,5, Farsça isim

oranı ise % 10,2 kalanı da Avrupa kökenli dillerdendir. Aynı araştırmada yakın gelecekte Arapça ve Farsça etkisinin devam edeceği, kız öğrencilerin % 44,6'sının, erkek öğrencilerin de % 55,4'ünün isimlerinin anlamını bilmediği vurgulandı .

Üniversite öğrencilerinin yarısı, adının anlamını bilmiyorsa varın gerisini siz düşünün...

Bu araştırma, bir Anadolu üniversitesinde de-ğil de güneydoğudaki bir ilköğretim okulunda, bir Kur'an kursunda, yabancı dille eğitim yapılan bir kolejde yapılsaydı sonuç daha vahim çıkabilirdi...

Arapça kökenli isimlerin çok kullanılmasının temelinde, Arapça adların Müslüman adı olarak algılanmasının yattığı açıktır. Bu algılama son yıllarda daha da güç kazanmıştır.

Bunda Müslümanlığı Arapçılığa dönüştüren din anlayışının payı büyüktür. Beşeriyet İslamiyet'le şereflenmeden önce de Arap yarımadasında yaşayanların ismi Ömer'di, Bekir'di, Osman'dı, Ali'ydi, Aişe idi, Rabia idi, Hatice idi... Peygamberimiz yalnızca anlamları İslamiyet'in temel yargılarına ters düşen isimlerin değiştirilmesini istemiştir... Ancak İslamiyet'in kabulü ile genel bir isim değişikliği olmamıştır. İslamiyet'i kabul edenler, putperestlik dönemlerindeki isimlerini kullanmaya devam etmişlerdir. İslam'ın bu konudaki tek ölçüsü "Çocuklarınıza güzel anlamlı isimler veriniz." hadis-i şerifidir.

İslam'ı temel aldığı iddia eden bir internet sitesinde bakın nasıl görüşlere yer veriliyor:

"Soru: Erkek çocuğuna Oğuzhan ismi uygun mudur?"

Cevap: Uygun değildir. Çünkü Oğuz Han İslâm'dan önceki devrede yaşamış gayrimüslim bir kimseydi. İslâmi isimler koymak daha iyi..."

"Soru: Benim ismim İslâmi bir isim değil... Ne yapmalıyım?"

Cevap: Diyelim ki adın Burak veya Toprak veya Yağmur veya Kar... Neyse yani, İslâmi olmayan bir isim veya Cengiz veya bilmem ne... Eğer ismin bir putperest ismi ise mahkemeye müracaat edecek o ismi değiştireceksin. Meselâ, Cengiz Müslüman değildi, putperestti. Çocukları da İslâm âlemini perişan ettiler. O zaman o ismi değiştirecek. Niye ben bir gayrimüslimin ismini taşıyayım? O ismin değiştirilmesi lâzım!..."

"Soru: İsmim Serkan... İsmimi değiştirmek

icap eder mi, ederse bir isim söyler misiniz?"

Cevap: Selim, olsun."

Bu mantığın İslam'la alakası var mıdır? Oğuzhan adını koyana neredeyse kâfir diyeceksiniz, İslamiyet'in doğuşundan önce var olan Arapça isimleri İslami sayacaksınız. Toprak'a, Kaya'ya karşı çıkacak, bir yer adı olan Mina'nın, Merve'nin konulmasını önereceksiniz. Bozkurt'a, Arslan'a, Doğan'a karşı çıkacaksınız, Arapça'da arslan anlamına gelen Esed'e (Esat) sıcak bakacaksınız. Neredeyse bütün Türkçe isimleri gayriislami olmakla suçlayacaksınız ama peygamberimizin değiştirttiği isimleri bile, Arapça oldukları için kullanmakta beis görmeyeceksiniz. Kur'an'da geçiyor diye dağ taş isimlerini, çocuğunuza koyarak İslam'a uygun hareket ettiğinizi sanacaksınız.

Bu tavır İslami bir tavır olarak nitelendirilemez... Olsa olsa "Arabist" bir tavidir...

İsimlerimizdeki yabancılaşmanın bir diğer yönü var: Aldıkları batı kültürünün etkisiyle bazı Müslüman Türk aileler, Fransızca, İngilizce, Almanca isimleri rahatlıkla çocuklarına koyabilmektedir. Çocuklarının ileride ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmesini istemeyen bazı gurbetçilerin, çocuklarına yaşadıkları ülkede kullanılan isimler vermeleri sıradan bir olay hâline gelmiştir. Ayrıca, sevdiği yabancı dizi kahramanının, şarkıcının, futbolcunun ismini çocuklarına koyanlara da rastlanmaktadır...

Ülkemizi parçalamak isteyenlerin oyununa gelen Kürt kardeşlerimiz de Türkçe ile ortak olmayan kişi isimlerini bilinçli olarak kullanmakta ısrar ederek sorunun daha karmaşık hâle gelmesine katkıda bulunmaktalar.

Bütün bunlar dikkate alındığında adları Türkçe olan kişi sayısının önümüzdeki yıllarda daha da azalacağı açıktır...

Çözüm yolu mu? Bilge Kağan yıllar öncesinden sesleniyor:

"Ey Türk titre ve kendine dön."

Başaramam mı diyorsun? O zaman ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ü dinle:

"Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur."

Not: Bu yazı aynı zamanda kişisel bir eleştiridir. Benim ismim Arapça. İki çocuğumdan birinin adı Türkçe, diğeriinki Farsça... Ortada bir suç varsa ben de bu suça ortağım...

Dergi veya mecmua; ilim, fen, sanat, edebiyat, s(i)por, musiki hakkında ve zaman zaman da gündelik mevzuları ele alarak haftalık, on beş günlük, aylık, iki veya üç aylık olarak birden çok kişinin katılımıyla her türlü yazının yayımlandığı yayın vasıtasıdır.

Kitabın yeri başkadır, gazeteninki başka, derginininki ise daha başkadır. Her birindeki lezzet farklıdır.

Türkiye’de ilk çıkan Türkçe dergi, 6 Mart 1849’da sağlık dergisi olarak yayınlanan ve 1951’de kapanan *Vakayi-i Tıbbiye*’dir.

İlk edebiyat dergimiz ise başlangıçta bir ilmi dergi olan, ilk sayısı 27 Mart 1891’de çıkan ve 26 Mayıs 1944 tarihine kadar yayınına sürdüren *Servet-i Fünûn Dergisi*’dir. Edebiyat-ı Cedide veya diğer adıyla *Servet-i Fünûn Edebiyatı* olarak bir edebî topluluğa zemin hazırlayan ve ona adını veren ilk dergi budur. *Servet-i Fünûn Dergisi*; İstanbul’da, haftalık olarak yayına başlayarak elli dört senelik yayın hayatında 2464 (iki bin dört yüz altmış dört) sayı çıkmıştır.

Bundan sonra, birçok dergimiz daha sahnede görünmüştür: *Sırat-ı Müstakim* (Sebilü’r-reşad) (1908), *Aşyan* (1908), *Genç Kalemler* (1911), *Yeni Mecmua* (1917), *Türk Yurdu* (1911), *Dergâh* (1921), *Akbaba* (1923), *Hayat* (1926), *Atsız Mecmua* (daha sonra *Orkun*) (1932), *Varlık* (1933), *Ağaç* (1935), *Çınaraltı* (1941), *Büyük Doğu* (1943), *Hisar* (1950), *Türk Dili* (1951), *Çağrı* (1957), *Diriliş* (1960), *Türk Kültürü* (1962), *Töre* (1969), *Kubbealtı Akademi Mecmuası* (1972), *Türk Edebiyatı* (1972), *Mavera* (1976), *Erciyes* (1978), *Bizim Külliye* (1978)... bunlardan bazılarıdır.

Bunların her birinin çok büyük maceraları vardır. *Türk Yurdu*, yüzüncü yılını kutladı. İlk çıkış tarihi 1910’lar olan ve bilâhare Ocak 1978’den itibaren de sürekli çıkan *Erciyes* dergisi de öyle. *Varlık*, 1933’ten beri hâlâ çıkıyor. Necip Fâzıl’ın *Ağaç* dergisi 1935’te sadece on yedi sayı yaşayabildi. Fakat *Büyük Doğu*, 17 Eylül 1943 ile 5 Haziran 1978 yılları arasında (36 sene) fasıllarla tam 599 (beş yüz dok-

san dokuz) sayı çıktı.

Keza, Mehmet Çınarlı’nın *Hisar* dergisi, 16 Mart 1950- Ocak 1957 arası 75 ve Ocak 1964-Aralık 1980 arası 202 sayı olmak üzere toplam 277 sayı ile yayın hayatına son vermek zorunda kaldı.

Feyzi Halıcı’nın *Çağrı* dergisi, Eylül 1957’den beri hâlâ devam edenlerden ve Mart 2012 itibarıyla 628. sayıya ulaştı. Yine Ahmet Kabaklı’nın çıkarmaya başladığı *Türk Edebiyatı* dergisi de Şubat 2012’de 460. sayıyı yayınladı.

Bu kısa bilgileri ve örnekleri vermemin elbette ki bir sebebi vardır. Yukarıda kitabın, derginin ve gazetenin her birinin ayrı ayrı önemi ve yeri olduğunu yazdım. Bilhassa, kapanan dergilere baktığımızda görürüz ki bunlar, yaşadıkları dönemin birer aynası mahiyetindedirler. Sadece “objektif kuru bir resim” değil, tahlillerle ve çepeçevre meselelerin içine nüfuz edilerek hâdiselerin “deşilmesi” ve geleceğe yol açılması, -doğru ve yanlışlarıyla- bu dergilerin sayfalarında görülür.

Muhakkaktır ki fikir ve edebiyat dergileri, belli görüşteki kişiler tarafından, bütün varlıklarını ortaya koyarak, büyük fedakârlıklarla çıkmakta/çıkarılmaktadırlar. Pek azı hariç, hepsi, kendi masraflarını bile çıkarmaktan acizdir. Bu dergilerin hemen hemen hepsi, birer “çekirdek kadro” teşekkül ettirmelerine rağmen, okur seviyesinde, sayı olarak malesef, bunu tesise muvaffak olamamışlardır. Her şeyleri kıt kanaattir.

Bunları yazmamın esas sebebini söyleyeyim: Bulduğum şehirde veya herhangi bir vesile ile ziyaret ettiğim yerlerde dikkatimi çeken ve bana dehşetli hüznün veren bir hâdiseyle karşılaşıyorum.

Buralarda muhatap olduğum üniversite öğrencilerine, üniversite bitirmişlere ve bilhassa edebiyat bölümlerinde okuyanlara veya edebiyat bölümünü bitirmişlere:

“Hangi edebiyat dergisini veya dergiyi tanıyor-sunuz?” veya “Hangi edebiyat dergisini veya dergiyi okuyorsunuz?” dediğimde, sanki bilinmemesi gereken bir ucubeyle çarpılmışçasına bön bön yüzüme bakılıyor.

Bu, fikir ve edebiyat dünyamız adına ne feci bir durumdur, düşünebiliyor musunuz? Bir memleketin fikir önderleri olacak kişilerin o memlekette çıkan fikir ve edebiyat dergilerinden haberleri bile yok!

Şunun şurasında, kaç tane fikir ve edebiyat dergimiz var ki? Ve bunlar, ne kadar baskı yapabiliyorlar? Bu dergilerde yazan ilim ve fikir adamlarımız, şair ve ediplerimiz, günlerce belki de haftalarca üzerlerinde çalıştıkları makalelerinden, şiirlerinden veya hikâyelerinden bir kuruş bile alamıyorlar/al-mıyorlar. Ve edebiyat dergilerimiz, büyük bir bedîî endişe ve arzuyla bin bir zahmet çekilerek hazırlanmış olan bu şiirleri, bu hikâyeleri, bu denemeleri, aynı meşakkatle yayınlamak suretiyle, okura ikram ediyor. Ve bu ikram, mazereti ne olursa olsun, netice olarak, geri çevriliyor.

Tek cümle ile: Okumanın ehemmiyetini hâlâ anlayamadığımız anlaşılıyor. Evet, tek cümleyle vaziyet budur.

Ocak 2012 tarihli *Erciyes* dergisinin 409. sayısında, derginin sahibi ve yazı işleri müdürü Nevzat Türkten Bey, *“Aziz Okuyucu, Değerli Abonelerimiz, Müteşekkir Olduğumuz Yazar ve Şairlerimiz”* başlıklı tevazu dolu ama manalı yazısında *Erciyes* dergisi nezdinde, *“Türk edebiyat dergiciliği”* nin içler acısı durumunu ortaya koymaktadır. Tabii ki bu işin azıcık olsun endişesini ve mesuliyetini taşıyanların, derginin bu sayısını alıp okumalarını arzu ederim. Ben numune olarak birkaç satırbaşını buraya alacağım. Elbette ki içim sızlayarak!..

Nevzat Ağabey diyor ki: *“Derginin idarecisi olarak bendenizin de yaşı kemale ermiş bulunuyor (83 yaş). 2012 yılı neşriyatı tamamlanmadan veya daha sonraları da devam istesek, ömrümüzü vefa etmeyip yarı yolda kalmaktan ve çok az da olsa abonelerimize borçlu duruma düşmekten korkuyoruz. Bu sebeple ve 2012 yılını selâmetle tamamlayabilir isek, o zamana kadarki hizmetlerimizle iktifayı da düşünmüyor değiliz. Görelim Mevlâ'm neyler, neylerse güzel eyler.*

İlk neşir yıllarından bu yana çok şey değişti. Bol olan abonelerimiz önemsiz miktarlara geriledi. Beş yüzlerde olan Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün Halk Kütüphaneleri için olduğu abone adedi bu senelerde 151 adet olarak uygulanır oldu.”

...“Erciyes dergimizin Türk kültürüne hizmet maksadımız yanında, üniversite öğretim üyelerinin yazılarını neşrederek onların doçent ve profesör olmaları için ibtiyâçları olan makale neşretmelerine imkân sağlamak da ön planda idi. Bu sebeple gelen yazılarla Erciyes bir üniversite neşriyat organı gibi çalışıyor ve hizmette bulunuyordu.” (Bk. *Erciyes* dergisi, Ocak 2012, s.1)

Tabii ki Nevzat Ağabey adına biz sormalıyız: Türk kültürüne, Türk dili ve edebiyatına ve fikir hayatına bunca zamandır hizmette bulunan bir derginin bu çırpınına sessiz kalan “sermaye” nerededir?

Bunca zamandır, bu hizmetleri büyük fedâkârlıkla yapan ve yüzlerce ilmî makaleyi yayınlayan bu dergiye ve onun sahibine karşı “ilim adamlarınca” gösterilmesi gereken “vefa” nerededir?

Nerelere ve nerelere akıl almaz harcamalar yapan ve *Erciyes* gibi dergilerin aboneliğini “beş yüz”lerden “151” gibi gerçekten mizah mevzuu olabilecek bir rakama indiren Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın mesulleri nerededir? Türk kültürüne, Türk diline, Türk edebiyatına ve sanatına hizmete “katkı sağlamak veya iştirak etmek” bu mudur?

Siz, hangi bakanlık olursanız olunuz, bin tane gökdelen yapsanız “kültür ve sanata hizmet” bakımından bir tek, evet bir tek “Yûnus Emre Dîvânı”na denk bir hizmet yapmış olamazsınız.

Muhterem Nevzat Türkten Bey'in sızlanmalarını ve serzenişlerini ben bugüne kadar yazdığım dergilerden *Hisar*'ın sahibi (merhum) Mehmet Çınarlı'dan, zaman zaman (merhûm) Ahmet Kabaklı Hocamızdan ve *Çağrı*'nın sahibi Feyzi Halıcı'dan duymaktaydım ve duymaktayım. Yaşı seksen dokuza dayanan Feyzi Halıcı'nın hangi şartlarda *Çağrı*'yı çıkardığının kendisiyle yaptığım telefon görüşmelerimde, şahidiyim.

Tabii ki *Bizim Külliye, Türk Yurdu, Türk Edebiyatı...* gibi fikir ve edebiyat dergileri de bunlardan farklı değil. Edebiyat dergilerinin içinde bulunmayanların, onların sıkıntılarını görmeleri mümkün değildir. İşin “mâlî” tarafı, bunun görünür tarafıdır. Bir dergi nasıl çıkar? Fikrî meselelerindeki mesuliyet nasıldır? Yazılardaki imladan, ifade tarzına ve okuyucuyla irtibatlaşmadaki hassas yaklaşımla-

rın aşılmasına kadar bir sürü istişare, tartışma, münakaşa, eser olarak bir bütünlük içersinde dergiye okura takdim vs. hep bu cümlelerin içindedir.

Gazeteler, okumayan toplulukların en rahat yayınıdır. Fotoğraflarla çok şeyi hallettiği gibi, reklamlarla da en mühim meselesini yani “mali” işi halledebilirler.

Eskiden, gazetelerin “hiç değilse var” diyebileceğimiz kültür ve sanat sayfaları vardı. Kitap tanıtımlarıyla vesaire ile geçitirseler bile,”Eh!” diyebiliyorduk. Şimdilerde, okunacak bir yazı, bir deneme, bir edebî kelâm, bir beyit bile -neredeysenmevcut değil.

Peyami Safa’nın yazılarına bakıyorum. *Tasvîr-i Efkâr*’da, *Milliyet*’te, *Tercüman*’da... O, ne nefis edebî tahliller!.. O, ne tatlı fikir tartışmaları!.. 1930’ların,1940’ların yazıları bunlar!.. Partizanlık yok, adam peşine takılmacılık, yalakalık asla! Fikir var, estetik var, cezbedicilik var, düşündürücülük var, üslûp var!..

Yine, Necip Fâzıl’ın 1970’lerde *Tercüman*’daki “beyit”leri nerede?

Netîcede:

Kitap okuyalımız: Yok! Gazete okuyalımız: Yok! Dergi okuyalımız: Yok!

Okumanın bunca bulunmadığı bir memlekette bin tane üniversite açtık deseniz ne olur!

Allah’ın verdiği bu güzel gözleri, bu aklı ve bu zamanı, hizmet aşkı ve zevki ile donatamadıktan ve onları “okuma”nın emrine veremedikten sonra dünyayı bir takım kulelerin üzerinden seyretmenin ne manası olabilir?

“Kâr” hırsının, “kör” ettiği nesiller istemiyorum.

Edebiyata, önce tahsil hayatı içinde ehemmiyet verilmesiyle -yani Millî Maarif ile- işe başlanmasını istiyorum.

Ve bundan yirmi altı yıl evvel teklif ettiğim “Edebiyat Liseleri”nin (Bk. Türkiye Gazetesi, 18 Kasım 1986 ve Ortadoğu Gazetesi, 14 Kasım 1993, s.11) açılması teklifimi tekrarlıyorum.

Türk edebiyat sanatının ve ilminin geleceği için bu teklifimde hâlâ ısrar ediyorum. Ve artık kültüründen kopuk bir maarifin edebiyatının ulaşacağı merhale ancak böyle olur, demek istemiyorum.

Genç bir insan, daha doğrusu ergen çağa gelmiş bir çocuk niçin sağcı, solcu, demokrat, sosyalist, dinci, ateist, topçu, popçu, cemaatçi, kahvehane müdavimi vs. olur? Efendim bu genç insan “ben de bir ferdim, beni de dinleyin, benim de fikrimi alın” demektedir ama ailede, çevrede herhangi bir karşılık veya anlayış bulamamaktadır. İster istemez çevrede kısa bir araştırma neticesinde parti patırtı mensubu biriyle temasa geçmekte, cemiyet veya cemaate tabi birilerine müracaat etmektedir ki anlatacakları vardır, dinlenilmek istemektedir. İşte tam bu an, zokayı yutacağı andır. “Gel hele” denir ona. “Hele bir dinle, sonra anlatırsın.” Arkadaş, dinlemeye bir başladı mı bir daha anlatma, konuşma faslına ulaşamaz. Kimi “sus” der, kimi “gassal (ölü yıkayıcı) önünde ölü gibi olacaksın, konuşma ayıp, susmazsan günaha girersin” der. Velhasıl uzar gider bir ömür boyu. Bu arada kimler kutsanmaz ki: Parti liderleri, cemaat ve kanaat önderleri, oda başkanları, loca mensupları, dernek kurucuları vs. Genç adayımız hâliyle bayağı yüklenmiştir ve her neyse davayı taşıyacaktır omuzlarında. Oysa omzuna bir göz atsa orada kendini taşıttırma huy ve meslek edinmiş zevatla göz göze gelecektir. Uyanacaktır, belki aklını kullanmak gelecektir aklına... Oysa şef lider vs.nin hiçbirinin sevmediği durumdur bu. Koskoca İmam-ı Azam’ı aynı zihniyet zindanlarda niçin çürüttü zannediyorsunuz?

Oyun Nedir?

Türkçede “oyun” ve “ oynamak” sözcüklerinin çok geniş anlamı bulunmaktadır. Genellikle “oyun”; hoş vakit geçirmek için karşılıklı yapılan, dikkat, çeviklik, beceri ve hesaba dayanan (satranç, dama, tavla, bilardo, kâğıt oyunları, güreş, tenis, futbol, cirit, çelik çomak vb. gibi) eğlenceli yarış olarak akla gelir. Ayrıca, (Karagöz oyunu, hokkabaz oyunu, bale ve tiyatro oyunları, halk oyunları, köçek oyunları vb. gibi) herkese hoş vakit geçirmek için yapılan eğlendirici, şaşkınlık uyandırıcı, öğretici ya da bedii zevki artırıcı duyguları okşayıcı hünerler de “oyun” sözcüğü ile adlandırılır. Oyun sözcüğü ile *düzen, hile kurmak*, hasmını yenmek için türlü hünerler göstermek ve şaşırtıcı hareketlerde bulunmak kavramları da ifade edilir.

“Oynamak” ise oyun içinde eylemini yapmak anlamı taşır. Boş bir işle vakit geçirmek (ör. saç ile oynamak vb.) oyun eylemini yapmak (ör. kâğıt oynamak, satranç oynamak vb.), kurcalamak (ör. satatle oynamak vb.), değişiklik göstermek (ör. fiyatlar her ay oynuyor vb.), tehlikeye sokmak (ör. birinin ekmeğiyle oynamak vb.), tiyatrodan temsil etmek, sinemada gösterilmek, sporla ilgili çalışmalara katılmak (ör. futbol oynamak vb.) anlamları gibi geniş kavramları ifade eder. Ayrıca, çocuklar ve hayvanların içgüdüleri ile kendilerini eğlendirmek ve yeteneklerini geliştiren davranışlarda bulunmaları da “ oynamak” sözcüğü ile ifade edilir.

Oyun sözcüğünden pek çok sözcük türetilmiştir: Oyunbaz (güzel oyunlar oynayan, düzenci, hileci), oyunbazlık (düzencilik, hilecilik), oyunbozan (birlikte yapılmasına karar verilmiş işten tek taraflı cayan kimse, mızıkçı), oyunbozanlık (oyunbozan olma durumu, mızıkçılık), oyuncak (oynayıp eğlenmeye yarayan şey, önemsiz ve kolay iş vb.), oyuncakçı (oyuncak yapan ve satan kimse), oyuncakçılık (oyuncak yapma ya da satma işi), oyuncu (oyun oynayan kimse, oyun için sahneye çıkan kimse, oyunu seven, düzenci ve hileci, çok oyun yapan ve oyundan oyuna geçen kimse, aktör ve aktrist vb.), oyunculuk (oyun oynama işi, sahne sanatçılığı, düzencilik ve dalaverecilik vb.)

Oyunların Kümelendirilişi

Oyunlar inceleme ve araştırma yapan uzmanların gözettikleri amaçlara göre çok farklı olarak kümelendirilebilir. Çocuk eğitimi, çocuk psikolojisi, toplumbilim ve sosyolojik açıdan oyunlar kümelendirilir ve tanımlandırılabilir. Ayrıca yaş grupları, oyunlarda kullanılan araçlar, sanatsal nitelikler, zihin gücü ve beceriye dayanmaları, talih ve dinsel bakımdan tek ve grup hâlinde oynanmaları yönünden bile kümelendirilebilir.

Prof. Dr. Pertev Naili Boratav, çeşitli ilke, şart ve olguları dikkate alarak oyunları şu şekilde kümelendirmiştir:

I. Sadece çocuklara özgü oyunlar (A-C)

- A. Büyüklerin küçükler için çıkardığı oyunlar
- B. Çocukların söz oyunları
- C. Takım halinde, danslı, türkölü oyunlar ve basit taklit oyunları.

II. Talih, kumar, fal, niyet oyunları; büyüklük ve törelilik oyunlar (D-G)

- D. Talih oyunları
- E. Kumar oyunları
- F. Niyet ve fal oyunları
- G. Törelilik ve büyüklük oyunları

III: Beceri ve güç oyunları (H-L)

- H. Asıl beceri oyunları
- İ. Utmalı beceri oyunları
- J. Cimnastikli ve ritmik oyunlar
- K. Asıl güç oyunları

L. Güç ve beceri karmaşıklı oyunlar

IV: Zekâ oyunları (M-R)

- M. Aldatmaca, yutturmaca oyunları
- N. Bellek gücü, düşünme çevikliği, sezinleme oyunları
- O. Saklamaca ve saklambaç oyunları
- P. Çizgili oyunlar
- Q. Taşlı oyunlar
- R. Başkaca zekâ oyunları-Bu bölüme giren oyuncaklar

V. Katılımlı oyunlar (S-T)

S. Katılımlı oyunlar

T. Oyuncaklar

Bu yazımda konumuz çocukların ve biraz da büyüklerin herhangi bir iş amacını gütmeyen, boş vakitlerinde yalnızca eğlenme yolu ile dinlenmelerini sağlayan ve gelenekler çerçevesinde kalan eylemleri (oyunları) okuyuculara aktarmaktadır. Bunlar: Horoz dövüşü, saklambaç, bilye, topaç, aşık oyunu, vb.

Konumuzu işlerken halk dansları (halay, zeybek, horon, bar, kılıç kalkan, sallama, kaşık oyunları, hora ve karşılama, davullu oyunlar ve köçekler, semahlar, çifte telli vb.) geleneksel tiyatro (ortaoyunu, Karagöz, kukla, meddah vb.), köy seyirlik oyunları (ölüp dirilme, kız kaçırma, esnaflık benzetmeleri, tarımsal oyunlar, günlük yaşamı aksettiren dramatik oyunlar, hayvan benzetmeceleri, efsane ve masalları konu alan oyunlar, şakalar ve dilsiz oyunları, çömçe vb.) konularını dışarıda tutmaktayım. Halk sporları (cirit, aba güreşi, güreş, okçuluk vb.) ile çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin oyunlarıdır. Halk oyunları, geleneksel tiyatro ve dramatik köylü oyunları bu yazımın dışında kalan oyunlardır. Ancak halk dansları, geleneksel tiyatro ve dramatik köylü oyunları etrafında oluşan diğer halk eğlenceleri de konumuz dâhilindedir. Kökenleri ne olursa olsun bugün kuralları katılaşmış, ulusal geleneklerle bağları kopmuş oyunlar, konumuzun mutlaka dışında kalacaktır.

Geleneksel Türk Sporları

Türk sporunun ve sporculuğunun pek parlak tarihi bir geçmişi ve geleneği vardır. Tarih, Türkleri sportmen bir ulus olarak kaydeder. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde spor etkinliklerinin çok olduğunu, düğün, bayram ve halk toplantılarında çeşitli oyunların oynandığını ve sporların yapıldığını tarihî araştırmalar bize göstermektedir. Kaşgarlı Mahmut'un "Divan-ı Lugat-ı Türk" adlı eserinde bile XI. yüzyıllara ait Türk sporlarına pek çok örnek mevcuttur. Avcılık, güreş, atıcılık, okçuluk, at ve yaya koşuları, ağırlık kaldırma ve atma, güz ve topuz kullanma, kılıçla cenkleşme, cirit, çevken, tomak, gökbörü, yumruk oyunu, tepük (futbol) ve kayak gibi yarış ve sportif oyunların geleneğimizde var olduğunu biliyoruz.

Bu oyunlardan en önemli olan ve Türk dünyasında yaygın bulunan güreşi kısaca görelim:

Güreş

Türklerde tarihin her döneminde güreş müsabakaları çok büyük ilgi ile izlenmiş, en küçük yerleşim yerlerine bile yayılmış geleneksel bir ata sporudur. İlkçağlardan bu yana, şölenlerde, düğün ve bayramlarda güreş tutmak bir gelenektir. Batı, güreş sporunu Türklerin Ortaasya'dan göçleriyle tanıdı. Geleneksel güreşler, "yağlı" ve "karakucak" olarak yapılır.

Osmanlılar, güreşe çok önem vermişlerdi. I. Beyazıt, II. Mehmet, I. Selim, I. Süleyman, IV Murat, II. Mahmut ve Abdulaziz güreşe önem veren, devlet desteği sağlayan Osmanlı padişahlarıdır. Güreşen pehlivanlar "kispet" adı verilen bir deri pantolon giyerler. Dizin hemen altından başlayan kispet, yağlı güreşlerde iyice yağlanır. Yağlanmaya pehlivanlar önce bedenlerinden başlarlar.

Hazreti Muhammed'in amcası Hazreti Hamza "pehlivanların piri" olarak kabul edilir.

Edirne'nin Kırkpınarı, Türk'ün güreş olimpiyatıdır. Bu gelenek, üç buçuk asırdır devam etmektedir. Bütün pehlivanlar, gücünü bu meydana denemişlerdir. Türk güreşi, davul ve zurna gibi geleneksel çalgı eşliğinde yapılır. Güreşecek pehlivanları yüksek sesle seyircilere tanıtan ve dualarını okuyarak onları meydana süren kimseye "cazgır" adı verilir. Cazgırlık eski pehlivanlar tarafından daha çok yapılır. Güreş yapılacağı zaman cazgır, güreş yapacak pehlivanları önüne eğdirerek sırtlarını kendisine doğru gelecek şekilde ellerini onların sırtlarına koyarak, onların adlarını, namlarını ve yeteneklerini bağıra bağıra söyler ve "Salavatnâme" okur. Salavatlar, hem dua hem nasihat ifade eden manzum sözlerdir:

Allah, Allah, illâllah

Hayır gele inşâllah

Pîrimiz Hamza pehlivan

Aşımız neslimiz pehlivan

İki yiğit çıkmış meydana

Biri birinden merdâne

Biri here biri kara

İkisinin zoru para

*Dağdan gelir kartal
Gelir kispetini yırtar
Yiğit isen kendin kurtar
İşte meydan işte meydan*

*Pehlivanlar, pehlivanlar
Hoş geldiniz boş geldiniz
Alta geldin mi erinme
Üste çıktın mı sevinme*

*El paçadadır, diz yerde
Sakın çapraz girem deme
Ola ki bir yan baş atar
Sarma künde yaptım deme
Ola ki bir kulçık atar
Vur sarmayı kündeden at*

*Allah Allah ya illallah
Bir daha diyelim maşallah
Gönder Muhammed'e salavât
Yardımcımız Hazreti Allah.*

Çocuklarda İlk Oyunlar

Çocukların ilk oyunları taklide dayanmaktadır. Aile bireylerini, çevresindeki insan ve hayvanların ses ve hareketlerini taklit eder. Aslında çocukların bu ilk oyunlarını sınıflandırmak hem güç hem de tartışmalıdır. Ancak Dr. Musa Baran çocuk oyunlarını şöyle dizeliyor:

B. Akli Geliştiren O. A. Gönlü Hoş Edenler Bölükler

Türler	Örnekler
1. Gelişigüzel oyunlar	İslamaç
2. Taklit oyunları	Tavşan kaç
3. Donatım oyunları	Kına urmaç
4. Tekerlemeli oyunlar	Çatan çatan ağacı
5. Türkülü oyunlar	Uzun vurgan
6. Orta oyunları	Ebe beni kurda verme
7. Falımsı oyunları	Bu adam nasıl adam
8. Vuruşmalı oyunları	Ateş kes
9. Şaşırtmalı oyunları	Farfara filli
10. Bilmeceli oyunları	Me sana
11. Resimli oyunları	Nokta nokta
12. Dilsiz oyunları	İsim bulmaca
13. Ütümlü oyunları	Üçtaş oyunu

C. Beden Eğiten 14. Sportif oyunlar Kala kuça
Oyunlar 15. Av ve hayvanlarla Kuş tutma
İlgili oyunlar

Musa Baran, derlediği ilk çocuk oyunlarından Dölüng-Dölüng, Çöngü, Çoban oyunu, Evcik oyunu, Deveye Biner misin, Eşek ve Köpek oyunu, Tavşan oyununu (A. 2)ye; Bu Gölge Kimin, Gere de Gere de Ucu Nerede, Çıntık Pıntık oyunlarını (B.10)'a; Bizim Bağda, Sürme mi Çekme mi oyunlarını (B.9)'a; Kulak Çekmek oyununu (A.8)'e; Ebe Damı Hoca Efendi, Tahtaravallı oyunlarını (A.1)'e; Parmakların oyunu, Anahtar, El El Epelik oyunlarını (A.4)'e; Vuralım Vuralım Mini Mini Elleri, El Ele Elif ile El El Ele oyunlarını (4.5)'e; Nokta Nokta Virgül Hat oyununu (B.11)'e dizmiştir.

Bu yazımda, geleneksel oyun kavramı içinde olup Karagöz, kukla, ortaoyunu, meddahlık, tulûat ve köy tiyatrosu dışında kalan halkın oyun ve eğlencelerinden, (çocuk oyun ve eğlencelerine de değinerek) söz etmek istedim.

KAYNAKLAR

1. Ahmet Caferoğlu, Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II (Oyunlar-Tekerlemeler-Yanıltmaçlar ve Oyun İstihlakları), İstanbul Üniversitesi Yayinevi: 136, İstanbul Burhaneddin Matbaası 1941.
2. M. Şakir Ülkütaşır, "Eski Türklerde Toplu Oyun ve Sporlar", Gökbörü Dergisi, Sayı: 6, 1.11.1943, s.7-8.
3. Metin And, Oyun ve Bügü (Türk Kültüründe Oyun Kavramı), İş Bankası Kültür Yayınları: 144, İstanbul, 1974.
4. Musa Baran; "Folklorda Çocuk Oyunları", I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri, Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 9, Millî Folklor Araştırma evi, Ankara, 1974, s. 340-346.
5. Musa Baran, "Çocukların İlk Oyunları", I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri (III. Cilt/Halk Müziği-Oyun-Eğlence), Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 20, A. Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1977, s. 129-141.
6. Nail TAN: "Geleneksel Türk Güreşinde Şiir", Sivas Folkloru, Sayı: 30, 7/1975, s.4-6.
7. Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Folkloru, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973 (Soru 71-94).
8. Reşat GENÇ: "Kaşgarlı Mahmud'a göre XI. yüzyılda Türklerde Oyunlar ve Eğlenceler" I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri (III: Cilt/Halk Müziği-Oyun-Eğlence) Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 20. Seminer Kongre Bildirileri Dizisi: 3, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1977, s. 231-242.

Kayseri'den değerli bir dosttan bir telefon alıyorum: “Neşet Ertaş konulu bir program yapmak istiyoruz, istedik ki siz de olun aramızda, bu iş Kırşehirli'lere düşer” diyor. Memnuniyetle kabul ediyorum. İlimizde hazırlanıp da yapamadığımız programı yapmak komşu il Kayseri'ye nasıpmış meğer diye geçiriyorum içimden. Derneğimiz üyelerinden şair ve ozanlardan oluşan 10 kişilik bir liste hazırlıyorum ve 18 nisan gününü beklemeye başlıyoruz.

Her türlü sıkıntımızda kapısını çaldığımız Kırşehir Belediyesi yine bizi boş çevirmiyor ve bir araç tahsis ederek derneğimize destek oluyor. Ayrıca gönderdikleri çelengi de karşımızda gördükçe bizim taçlanıyor adeta. Sağ olsunlar, var olsunlar!

18 nisan cuma günü sabah 10.30'da çıktığımız rahat bir yolculuktan sonra Kayseri'ye ulaşıyoruz.

Sınırlı zaman içerisinde şehrin görülmeye değer bir kaç önemli yerini geziyoruz Kayserili şair dostlarımızla birlikte.

Kayseri Büyükşehir Belediyesinin kültür için tahsis ettiği tarihî mekân Yoğunburç Kültürüne ulaşıyoruz. Ozanlarımız sahnede yerlerini alıyor, sazlar akort ediliyor. Herkesin hedefinde Usta'ya layık olma duygusu yatıyor besbelli. Tatlı bir heyecan dalgası yalıyor asırlık taş duvarları.

Derneğimizin genç yeteneklerinden Mehmet Şimşek'in söylediği Zahidem türküsü ile gece başlıyor.

Klişeleşmiş bir söz olacak ama Kayseri'de Neşet Ertaş rüzgârı esiyor. İmdat Avşar'ın yorumuyla bilinmeyen yönlerini öğreniyoruz; şairlerin dizelelerinde ona olan hayranlığımız, hasretimiz şekilleniyor. Ozanların sazıyla ve sesiyle hüznü, coşkuyu, gururu bir arada yaşıyoruz.

Yine de onu tam anlatamamış olmanın üzüntüsünü yaşayarak geç vakitlere kadar süren geceyi noktıyoruz.

Başta bu anlamlı geceye konu olan yüreği güzel insan, saygıdeğer ozanımız Neşet Ertaş'ı saygı ve rahmetle anıyorum. Vesile olan ve bu gecenin düzenlenmesinde desteğini esirgemeyen Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri Mustafa Yalçın'a,

organizasyonu üstlenen değerli dost yürek Hacı Kısır'a, emeklerini esirgemeyen şair dostlarımız Duran Tamer, Şehmuz Çiçek, Ozan Tuncay Köksal'a, değerli sunucumuz Asuman Hanım'a, geceye anlamlı dörtlüklerle katkıda bulunan Kayserili değerli şair dostlarıma, kısaca ismini hatırlayamadığım tüm dostlara gösterdikleri misafirperverlikten dolayı sonsuz teşekkürlerimi, saygılarımı sunuyorum.

Ayrıca derneğimizden desteğini esirgemeyen, hep yanımızda hissettiğimiz Kırşehir Belediye Başkanı Yaşar Bahçeci'ye, derneğimizin değerli üyelerinden İbrahim Özdemir, Rasim Yapar, İsa Erdoğan, Ayşe Tekin, İbrahim Düğer, Ertuğrul Öcal, Sait Sargın, Haydar Akdoğan ve Mehmet Şimşek'e hasılı emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimi, saygılarımı sunuyorum.

Yoğunburç Kültüründe okuduğum Neşet Ertaş'ın Dilinden isimli şiirimi paylaşarak sözlerimi noktalamak istiyorum onu tam anlatamamış olmanın burukluğuyla...

NEŞET ERTAŞ'IN DİLİNDEN (1938-2012)

Sevdalıydım bozkırımın düzüne
Meyletmedim yad, yabanın sözüne
Kişi sadık kalır ise özüne
Çok yol alır düğümleri çözerek

Ham meyve misali başladı hayat,
Çileyle yoğruldu, dertlerim kat kat
İsyanım dağları delerdi, fakat
Koruk bala döndü sırlar sezerek

Dolaştım cihanı, çağladım, durdum
Kazandığım gönül, benim tek yurdum.
Her diyarda farklı kapıyı vurdum.
Yürekten yüreğe ballar süzerek,

Hak, sevdiği kula verirmiş çile
Yükledim derdimi, kaleme, dile.
Bir de bu Garip'ten dinleyin hele
Buldum ilacımı bozrak dizerek,

Öfkesini yener, insanın merdi.
Sazımın karnına doldurdum derdi.
Deli gönlüm böyle murada erdi.
Etmedim şikâyet, bir gün bezerek,

Dedim: Hepimizi yaratan ALLAH
Ancak sevgi ile bulunur felah.
Kim kimin kölesi, kimler padişah?
Menzile varılmaz insan üzerek

Abdalı, garibi olmaz bellemen.
Akılda fikirde kalmaz bellemen.
Gurbete gideni gelmez bellemen.
İşte geldim omuzlarda yüzerek,

Gerçek mekânımda daldım uykuya.
Selâm olsun benden güneşe, aya.
Bir GARİP neferdim, ben bu davaya
Anmayın adımı küskün, kızarak.

KIRIM'A AĞIT

Kırım, Kırım, oy Kırım! Kırım, Kırım, oy Kırım!
Tarihte görüldü mü, bu sendeki soykırım?
İnsanlığın düşmanı çağdaş firavun bunlar
Kırım emri verenin gözlerini oy, Kırım!

Kırım, Kırım, oy Kırım! Kırım, Kırım, oy Kırım!
Tarihte görülmedi senin gibi soykırım
Hitler ve Musolini, Lenin ve Stalin'i
Yeryüzü kasapları çağdaş Nemrut say, Kırım!

Kırım, Kırım, oy Kırım! Kırım, Kırım, oy Kırım!
Tarihte yaşadığın en vahşî bir soykırım
Bir gece apar topar vagonlara doluştun
Yüzsüz katillerini çağdaş Neron say, Kırım!

Kırım, Kırım, oy Kırım! Kırım, Kırım, oy Kırım!
Tarihte görülmedi uğradığın soykırım
Bir Cemiloğlu çıktı, bir Cengiz Dağcı yazdı,
Hür yaşama azmini insanlığa haykırım...

Kırım, Kırım, oy Kırım! Kırım, Kırım, oy Kırım!
Artık kanlı gömleği üzerinden soy Kırım!
En çok sana yakışır, hürriyet ve istiklâl
O sürgün yıllarını hiç olmamış say, Kırım!

..... Bekir OĞUZBAŞARAN

TEKNOLOJİ VE KÜLTÜR

Hasan TÛLÛCEOĞLU

Batı bilim ve teknolojisini edinme yarışına eşzamanlı diyebileceğimiz şekilde bizimle birlikte başlayıp bugün teknoloji üretiminde Batı'yla at başı giden Japonya kendine has, kendi kültürünü yansıtan teknoloji ortaya koyamamakla eleştirilir. Japonya, Kore ve sonrasında Çin'in yaptıkları Batı teknolojisini iyi bir taklitle üretmektir.

Yüzyıllarca dünyanın en güçlüsü iken Batı'nın ürettikleriyle birdenbire karşılaşmamız bugün bile bizi hâlâ kendimize getiremedi. Batı, yıllarca sürdürdüğü bilimsel çalışmalar sonrasında kendine yeni bir dünya, Doğu'ya göre adeta cennet kurmuştu.

Öyle bir şaşkınlık ve bir taraftan da kabullenmemek yaşadık ki uzun süre ne yapacağımızı bilemedik. Çok sonraları tanımak için elçiler gönderdik Batı'ya. Kolay olan Batı'nın üstünlüğünü kabullenmek, onlardaki yenilikleri ithal ederek Batılılaşmaktı. Bu doğal yaklaşım Karlofça barışıyla birlikte Lale devrini ortaya çıkardı.

Ancak din veri tabanlı bir toplumduk. İslamiyet, Hristiyanlık değildi. İnsana ve dünyaya hitap eden her şeyi İslam, Hristiyanlık gibi kabullenemezdi. Batı'nın bariz dünya üstünlüğünü gören Osmanlı okuryazarlarının hemen tamamı toplumlarının veri tabanından dolayı eksikliği adeta dinde gördüler. İşi mevcut veri tabanıyla birlikte yürütmek isteyen az sayıdaki Osmanlı aydını, Hristiyanlık'ın ve İslamiyet'in birbirleriyle uyuşmayan din veri tabanlarını doğru teşhis ettiler. Ama sorunu ve yapılması gerekeni net olarak ifade zorlandılar. Halkın genel çoğunluğu din veri tabanından dolayı gavurdan gelen her şeye karşı tepki verdiler. Zira Batı'dan gelen her şey onlara kafirlik ifade ediyordu. Bunun halk dilindeki ifadesi gavur icadıydı.

Batı, Doğu'ya göre yeni bir dünya ortaya koymuştu. Bunu yaparken Hristiyanlık veri tabanından kesinlikle ayrılmadı. Bu veride mevcut kültürünü bir anlamda geliştirip dönüştürerek ürettiği tüm teknolojiye yansıttı. Güçlü ve üstün aletlerle birlikte bunlara yansıttıkları çok güçlü bir Hristiyan veri tabanlı kültürleri vardı artık. Tüm dünyaya hükmetmeye hazır bu kültür, amazon ormanlarının en derinliklerine kadar yayılmaya hazırды ve ya-

yılacaktı da.

Halkın gavur icadı diyerek anlatmak istediği Batı'nın teknoloji ürünlerine yansıttığı bu kültürdü. Bu bağlamda bisiklete başlangıçta cin atı denmesi manidardır.

Dindar Osmanlı aydınları da aslında bu gerçeği yerli yerinde bir zemine oturtup doğru ve eksiksiz bir değerlendirme yapamadılar. Batıdaki gelişmelere çaresizdiler, mecburen alınmalıydı. Ama devamında Batı'nın kültürünü de tevarüs ediyorduk. Teşhis eksik yapıldığından en son dindarlar slogana sarıldılar: "Batının bilim ve teknolojisini alalım ama ahlaksızlığını almayalım." Onların ahlaksızlık dedikleri Batı kültürüydü ki zaten bilim ve teknolojiyle istemesek de onları da alıyorduk. Bu, din veri tabanlı toplumda, etkisi hâlâ süren müthiş ve korkunç bir sarsılmaydı.

Hoş ya takliden bile olsa, bir Çin kadar, Batı teknolojisini üretmekte montaj aşamasının çok fazla ilerisinde değiliz. Veri tabanımıza zıt kültürüyle bile Batı bilim ve teknolojisini tam olarak edinemedik. İthal ettik ama aynısını veya benzerini taklitte olsa imal edemedik. Bu maalesef en acınası durumumuz.

Abdülhamit dönemi Avrupa'ya at başı ithal ettiğimiz Batı teknolojisini 30'lu yıllarda tek kalemde bile olsa imal etmeye başlamamıza rağmen, nedenle bir teknoloji ürününü bile bugün yüzde yetmiş, yüzde seksenler düzeyinde de olsa üretiyor değiliz.

Japonya ve Çin gibi Batı teknolojisini tamamen üretme aşamasına gelmemiz hedefimiz ama bu hedefte henüz fazla bir yol kaydetmiş değiliz.

Bir Japonya olmayı başarsak bile sonuçta elin gavurunun teknolojisini üretmiş olacağımızdan Batı'ya göre hep bir adım geride kalacağız. Bu da Batı'nın, tereciye tere satmak deyimi esinli olarak bize dudak bükerek bakmasına neden olacaktır.

Dünyaya bir şeyler vermek, dünyayı etkileyip yönlendirmek istiyorsak öncelikle şu Batı'ya karşı durumumuzu, din veri tabanımızı tamamen kaybetmeden yerli yerine oturtmak ve kendimize özgün bilim ve teknoloji ortaya koymak zorundayız. Bulduğumuz konum düşünüldüğünde bu, gerçekleştirilmesi çok zor bir ideal. İdeali olmayan bir toplum ise dağılmaya mahkûmdur.

BEN SENİ UNUTAMAM

Sen benim kaderimsin evvel ezelden beri
Kara sevda yazımsın, ben seni unutamam
Alnımın ortasından çek, vur dönersem geri
Mahşere dek sözümsün, ben seni unutamam

Ruhumu nikâhladım yaradanın katında
Hasret biçmişim meğer vuslatın hasatında
Bedenimi saracak kara toprak altında
Ak kefenlik bezimsin, ben seni unutamam

Alev bakışlı yârim, kirpikleri çıralım
Zülüflü telli turnam, ürkek seken maralım
Avcı iken av olmuş yüreğinden yaralım
Kan kınalı kuzumsun, ben seni unutamam

Ayarını ölçemez sarrafların mihengi
Âlemi tarasalar yine bulunmaz dengi
Tellerin aşk makamı, mızrabın tutku rengi
Sazımdaki sızımsın, ben seni unutamam

Hayâlin vaha olur, bu can çöllerde kalsa
Umuduna sarılır binbir kederle dolsa
Gurûb infilak etse, bahtımdaki gün solsa
Silinmeyen izimsin, ben seni unutamam

Adındır hançeremden her ah edişte kopan
Kör kurşunlara gelsin ahdinden cayıp sapan
Nasıl inkâr ederim, sendin beni ben yapan
Kayıtlı tek mazımsın, ben seni unutamam

Yeter ki gel, yoluna canımı sereceğim
Seninle bir tek ana ömrümü vereceğim
Şu hayat tablosunda gördüğüm, göreceğim
En muhteşem çizimsin, ben seni unutamam

Uçuruma varmışım, tutsan kıyıdan, uçtan
Sayılır mı delice sevmek günahıtan, suçtan
Son nefesime kadar, duamdaki en içten
Niyazımsın, nazımsın, ben seni unutamam

Kahpe, yalan dünyada yönümü bulmam için
Mutluluğu gönlümce felekten çalmam için
Başka hiç kimse değil... Ayakta kalmam için
İlle de sen lazımsın, ben seni unutamam

Mücella PAKDEMİR

Her zaman ve her yerde bize ışık tutacak örnek tutum, tavır ve davranışları asrı-saadette (Hz. Peygamber zamanında) ve hulefayıraşidîn denen dört büyük halife yani Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali devirlerinde bulabilir, bugünkü geçici sıkıntılarımıza ta o günlerden çıkış yollarını ve çözüm hâllerini seçip çıkarabiliriz.

Hz. Peygamber hikmet ve maslahat gereği zahiren görünmez inayet, himaye altında olduğu ve Hakk'ın gözetiminde bulunduğu hâlde -sırf bize örnek olabilmesi için- görünüşte yalnız, bîkes, kimsesiz, çok kötü ve tehlikeli durumlarla, baş başa kalmış gözükmektedir.

Böylece her ortamda, her alanda ve durumda takındığı şahsiyet; sergilediği tavırlarla ve sarf ettiği yerinde sözlerle bize ışık tutmaktadır. Çünkü o bizim de benzer vaziyetler karşısında nasıl bir hareket tarzı sergilememiz konusunda örnek alabileceğimiz mükemmel bir önderdir.

Nitekim Mekkeli müşrikler Ebu Talip ile Hz. Hatice'nin vefatını fırsat bilerek Hz. Peygamber'e öncekinden daha çok eziyet etmeye başlayınca (Esat: 1983, 496) bu şartlarda Mekke'de İslâm'ı yaymak neredeyse imkânsız hâle gelmişti (Er:1990, 116).

Bunun üzerine Hz. Muhammed, peygamberliğinin onuncu yılı olan 620'de azatlı kölesi ve oğulluğu Zeyt b. Harise'yle Taif'e giderek orada eşraftan bazılarıyla görüştü. Kendisinin Allah tarafından gönderilen bir peygamber olduğunu söyledi. Kureyş müşriklerinin belâ ve musibetlerinden bahsetti. Onları Allah'a imana çağırdı. İslamiyet'i yaymada kendisine yardımcı olmalarını, kavmi Kureyş'ten muhalefet edenlere karşı kendisiyle birlikte hareket etmelerini istedi.

Fakat Taifliler, kavmi tarafından istenmeyen ve kabul edilmeyen biri olarak kendisinden ürkütüklerini belirterek Hz. Peygamber'i reddettiler. Gençlerinin Müslüman olmalarından korktular.

Hz. Peygamber'den derhal yurtlarını terk etmesini isteyerek onun bütün tekliflerini en çirkin şekliyle geri çevirdiler. Hz. Peygamber ile alay ettiler. Ayak takımını, ona karşı kışkırttılar. Arkasından edepsizce bağırıp çağırıp sövdürdüler. Fahrikâinatı taş yağmuruna tutturdular. Ayakları kan revan içinde kaldı. Bu şaşkın halkın taşkın hâlleri ve taşlaması, Hz. Peygamber, Utbe ve Şeybe b. Rebia'nın Taif'teki bağına sığınmaya kadar devam etti.

Utbe ve Şeybe b. Rebia, Peygamberimizi kan revan içinde görünce -akraba da olmaları dolayısıyla- gayrete geldiler. Addâs adlı Hristiyan köleleriyle üzüm gönderdiler. Hz. Peygamber'in "Bismillah" diyerek üzümü yemeğe başlaması Addâs'ı şaşırttı.

Hz. Muhammed, Addâs'ın Ninova halkından bir Hristiyan olduğunu öğrendi. Onun salih bir zat olan Yunus b. Metta'nın memleketinden olduğunu söyleyince Addâs'ın şaşkınlığı bir kat daha arttı. Bunun üzerine Hz. Peygamber, Allah'ın resulü olduğunu, Yunus'a ait haberi kendisine Allah'ın verdiğini, Yunus'un kardeşi olup, kendisi gibi peygamber seçildiğini anlattı (Köksal: 1987, 66-73).

Bu güzel yüzün, bu tatlı sözlerin sahibi yalancı olmaz. Ben inandım ki sen Allah'ın resulüsün, diyerek Müslüman olan Addâs, Peygamberimizle gitmek, onun yanında kalmak ve kendisine hizmet etmek, gelecek sıkıntıları göğüslemek istediğini arz edince Hz. Muhammed gülümseyerek:

- Şimdilik efendilerinin yanında kal. Az zaman sonra adım her yerde duyulacak. O zaman bana gelip katılırsın, dedi (Gümüş: 1989, 331) (Er: 1990, 121).

(Hakikaten) Taif, Müslümanların geniş çaplı kuşatmasının gücünü anlamakta gecikmedi. Sakif kabilesi, Hz. Peygamber'e bir heyet göndererek Taiflilerin Müslüman olduklarını ve bütün Arapların girdiği dine Sakif'in de girdiğini açıkladılar.

"Tebük savaşından sonra idi. Taifliler, Müslümanların sandıklarından daha güçlü olduklarını

görmüşlerdi. Böylece Sakif kabilesinin İslam'a girişi hicrî sekizinci (M. 630) senede tamamlanmış oldu." (DGBİT: 1986, 530).

Hz. Peygamber'in Müslüman olan ve kendine katılmak isteyen Addâs'ın teklifini nazikçe reddetmesi çok şeyleri düşündürmektedir. Belli ki onu kendi yüzünden zamansız bir tehlikeye atmak istememiş. Kendi yüzünden işsiz kalmasına sebep olmamış. Olası bir işkence görmesine fırsat vermemiş. Belki de onun karşılaşacağı zorluklar karşısında, tam bir direnç gösteremeyeceğini kalben keşfetmiş olsa gerek ki yanına gelmesini, her bakımdan emin ve rahat olacağı ileri bir tarihe bırakmıştır. Zira, kendi -şimdilik- her bakımdan müşkül durumdayken bir başkasının da hayati sorumluluğunu, üstelik elinden henüz bir şey gelmediği bir sırada yüklenmesinin doğru olmayacağını çok iyi biliyordu. Ayrıca bu ertelemeyle Hz. Peygamber, Addâs'a herkesin yapamayacağı azimeti değil herkesin yapabileceği ruhsat yolunu tavsiye etmiş, bir bakıma ehakk (en hak) yolu değil hak yolu seçmesini öğütlemiş, bazılarının yapabileceği ince takva yolunu değil herkesin yapabileceği ana yol hükmünde olan fetva yolunu göstermiştir. Çünkü insanlar takva değil fetva dairesine girmekle mükelleftirler. Kendiliğinden takvayı tercih edenler ise ancak tahsin edilir, ve takdir görür. Zira hakta birleşmek mümkün ehakta zordur. Hakta birlik olmak kolay, ehakta güçtür. Yani asgarî müştereklerde birlik mümkünken her şeyde ve her hususta birlik muhaldir veya imkânsızdır.

Hakikaten, İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin "İyi davranışın da... bir ibadet olduğunu" (Sağiroğlu: 1998, 123) söylemesinde köle Addâs'a gösterilen, Hz. Muhammed'e has davranış biçiminin de güzel bir ifadesini bulmuyor muyuz?

Nitekim biri, Hz. Peygamber'e "kendisini çok sevdiğini" tekrar tekrar söyleyince her defasında "Dikkat et! Ne söylediğinin farkında mısın?" şeklinde red cevabıyla karşılaşır. O kişi, Hz. Muhammed'in bu şekildeki son ihtarından sonra da ısrarla: "Evet Ya Resulallah seni çok seviyorum." deyince fahrikainat efendimiz "Öyle ise belâ

ve musibetlere hazırlan!" der. Demek ki hak yolda hizmete talip olacak kimselere nasıl bir "ateşten gömlek" giymek zorunda oldukları hatırlatılmalı. Bu yüzden uğrayacakları sıkıntılar karşısında pişman olacaklarsa daha yolun başında bu işten vazgeçmeleri, onlara nazikçe söylenmeli.

Çünkü dava adamı:

"Lûtf u kahrı şey-i vahid bilmeyen çekti azab,
Ol azabdan kurtulup sultan olan anlar bizi."

diyen Niyazî-i Mısırî'nin sahip olduğu gibi bir hâletiruhiye içinde olmalı.

Velhasıl "Kahrın da hoş lütfun da hoş. Senden gelen her şeye razıyız." diyenler, her şeyi Allah'tan bilip insanlarla yersiz çekişmeyi bırakanlar, Allah'ın Celal ile Cemal isimlerinin tecellisini bir görenler gelsin beri. Yoksa gölge etmesinler, başka ihсан istemez.

Kısaca insan, kendini ondan önce var olan bir ortamda bulmuştur. Dolayısıyla -beğenmeyecekse- bu ortamın varlığından sorumlu değildir. Ona düşen resmî olsun veya olmasın her vasatta ve ortamda, herkese karşı ve varsa resmî görevinde dürüst ve doğru hareket etmektir. Öyleyse içinde bulunduğu sistem ne olursa olsun (onu doğru bulsun veya bulmasın) devlet kalbe değil ele baktığı, devleti düşünce değil eylem ilgilendirmesi gerektirdiği için vatandaşa gereken; ihtiyatlı olmak, münakaşadan uzak durmak, her söze aldırmamak, işine düşkün olmak, herkese dost olmaktır.

KAYNAKLAR

- Er, Rahîm; Sevgili Peygamberim C 5 Türkiye Gazetesi Yayınları, İstanbul, 1990.
Es'at, Mahmut; İslâm Tarihi (Sadeleştirilenler: Ahmet Lütfi Kazancı, Osman Kazancı), İstanbul, 1983.
Gümüş, M. Sıddık; Tam İlmihal Seadet-İ Ebediyye, 43. Baskı İstanbul, 1989.
Komisyon; Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi C 1, İstanbul, 1986.
Köksal, M. Asım; İslam Tarihi, C 5 İstanbul, 1987.
Sağiroğlu, Ekrem; İmam-ı Azam Ebu Hanife, İstanbul, 1998.

Anadolu'da söylenen ezgilerin, çağdan çağa ve kuşaktan kuşağa aktarılan türkülerin bir efsanesi veya bir hikâyesi vardır. Birbirinden güzel ve sevilen türkülerimizin kaynağı sevince, kedere, doğal afetlere, sevgiye, aşka, gurbete, sılaya, insana, yurda, özgürlüğe, ayrılığa ve daha nice olaylara dayanır.

Ben bunlardan “*Yola Çıktım Mardin’e*” türküsünün hikâyesini, ana kaynağını bir hikâye oylumunda burada sunmak istiyorum: *Yola çıktım Mardin’e / Düş bütünü senin derdine / Ay lele, lele Halime*, diye başlayan bu güzel ezgili türkünün öyküsünü Mardin Kızıltepe’den birkaç yaşlı kadından dinlemiştim. Fakat bana en sağlam bilgiyi Mardin Kızıltepe Yeni Mahalle’de oturan, uzun yıllar Mardin Midyat bölgesinde kalan Emine Yalçın teyze verdi. Emine Yalçın teyze 1921 doğumludur. İlkokul üçten ayrılmadır. Bilgili, görgülü bir Anadolu kadınıdır. *Yola Çıktım Mardin’e* türküsünün hikâyesini aynen onun bana anlattığı şekilde, onun ağzıyla buraya alıyorum:

“Efendim vakti zamanında Midyat çevresinde, köylerinde çok zengin bir ağa, beg varmış. Bu ağanın da dillere destan, ben diyem Mardin güzeli, siz deyin dünya güzeli o kadar ahu gözlü, karakaşlı, selvi boylu güzel mi güzel, Halime adında bir genç kıızı varmış. Halime, güzel olduğu kadar da marifetli imiş. On parmağında on ayrı iş varmış.

Pek güzelmiş vesselam. Halime’nin adını, marifetini, dillere destan güzelliğini çevre köylerden duymayan kalmamış. İsteyenleri de çokmuş. Lakin babası başlık parası yüzünden bir türlü Halime’yi vermiyormuş. Kızı da kolay kolay kimseyi de beğenmiyormuş. Bu ara Estel köylerinden kara yağız ama fakir bir oğlan da bu kıza (Halime’ye) âşık olmuş. Bu kıızı istemek için Estel’den ihtiyar bir kadın yollara düşerek bu güzel kıızı oğlu için istemeye gelmiş, Halime’ye dünürücü olmuş. Bu arada söylentiye göre kız oğlanı, oğlan da kıızı çok severmiş ve birbirlerine de âşık olmuşlardır. Hani derler ya “iki gönül bir olunca, samanlık seyran olurmuş” ama ne yazık ki araya dağlar girmiş. Halime’nin babası ihtiyar kadından o zamanın parasıyla “40.000 lira başlık isterim” dememiş mi? Ne yazık ki ihtiyar kadının cebinde 40 bin lira değil, 40 para bile yokmuş o yıllarda... Zavallı kadın boynunu bükerek ağanın yanından ayrılmış. Estel’e gelince oğluna durumu anlatmış. Fakir oğlan nereden bulsun ki 40.000

lirayı. Zavallı oğlan parayı kazanmak için gurbet yoluna düşüvermiş. Çok uzaklara gitmiş, lâkin bir daha da geri dönmemiştir. Tabi güzel Halime de gelir diye beklemiş, beklemiş hiç bir kimseye de yâr olmamıştır.

Emine Yalçın teyze bu hikâyeyi bize anlatırken adeta ağlar gibi oldu. Benzi birdenbire soldu. “Bir cigara daha yakayım” dedi ve oturdu. Acı bir kahve istedi. Ah çekerek bir kez daha “ahhh!...” dedi! Kim bilir belki de gerçek Halime bu yaşlı kadın idi. Onun da zamanında böyle bir öyküsü varmış belki.. Gerçekten başlık parası yüzünden nice Halime’ler sevdiklerine kavuşmamışlardır.

Daha önce Mardin ve yöresinde Arapça olarak dilden dile söylenen, dolaşan bu *Halime* türküsü sonradan *Yola Çıktım Mardin’e* adıyla son yıllarda özellikle 1980’lerden sonra sanatçılarımız tarafından okundu. Bu türkünün asıl derleyicisi Mardinli sanatçı Ömer Önderoğlu’dur. Daha sonraları Mardinli sanatçı Metin Milli, Şevval Sam, Sami Çelik, Sevcan Orhan, Berdan Mardinli gibi popüler sanatçılar tarafından Türkiye radyo ve televizyonlarında sık sık söylendi hâlâ da söylenmektedir. Ayrıca bu türkü, TRT repertuarına da alınmıştır. *Yola Çıktım Mardin’e* türküsünün asıl sözleri şöyledir:

*Yola çıktım Mardin’e
Düş bütünü senin derdine
Mevla’m sabırlar versin
Yârini yitirene
Ay lele lele Halime
Estel, Midyat arası
Sevdan başım belası
Senin baygın bakışın
Merhem yürek yarası
Ay lele lele Halime
Estel yolun yarısı
Yaktı kaşın karası
Bana gurbet geçirdi
Kırk bin başlık parası
Vay lele lele Halime!*

Tabi bu türkünün değişik varyantları da vardır. Türkülerimiz Türk dünyasının bir yaşam biçimidir. Her ülkenin, her ilin ve her yörenin kendine özgü türküleri ve bu türkülerinin de hikâyeleri vardır. Türk dünyasına gönül ve emek everenler çağdan çağa, kuşaktan kuşağa türkülerimizi yaşatmışlardır. Bütün emeği geçenlere selam olsun.

Köyün Coğrafyası

Aşkale-İlica yolu üzerindeki Küçük Da-pan Ovası'nda kurulan Çay Köyü, Aşkale ilçe merkezine 12 km, Erzurum şehir merkezine ise 40 km uzaklıktadır. Kuzeyinde Büyükgeçit (Büyük Çağdarıç), kuzeydoğusunda Gökçebük (Şegav) ve Başçakmak (Meymansur), güneydoğusunda Tazegül, güneyinde Karabıyık, güneybatısında Merdiven ve Abdalcık, batısında Küçükgeçit (Küçük Çağdarıç) köyleri vardır. Köyün doğusundan batıya doğru akan Serçeme Çayı, köy arazisini ikiye bölmektedir. Köyün yaylası yoktur.

Köyün Tarihi

Köyde yapmış olduğumuz araştırmalarda yaşlılarının köyün tarihi hakkında kesin bilgilere sahip olmadığın tespit ettik. Lakin ortak görüşe göre köyün en eski ailesi Kara Ömergil olarak bilinen sülaledir. Bu sülaleden ise şu an kimse kalmamıştır. Çay Köyü, 1915 öncesine kadar Türklerin Ermenilerle birlikte yaşadığı bir köydür. Nüfus olarak Ermenilerin, Türklerden daha az olduğu söylenmektedir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla köyde bugüne kadar yaşamış Türk ailelerin sayısı 51'dir. Ermeni asıllı olup köyden ayrılmış ailelerin adları hakkında bir bilgi yoktur. Tespit ettiğimiz 51 sülale ise çoğunlukla köyde eskiden beri yerleşik ailelerden ve çevre yerleşim birimleriyle Kars, Bayburt, Trabzon, Bursa, Diyarbakır, Erzincan gibi şehirlerden gelerek köye yerleşenlerden oluşmaktadır. Köyün Osmanlı döneminde yapılan camisi 1985 yılında yıkılmıştır. Köy hakkında bilgi aldığımız kişilerin belirttiğine göre Ermenilerden kalma iki şapel (küçük kilise) varmış ancak günümüzde bunlardan eser yoktur. Köyde maşatlık denilen eski Ermeni mezarlığı halen mevcuttur. Ermeniler 1910-1915 yılları arasında çevre köylerde katliam yaparken bu köyün kalabalık olması ve eli silah tutan sakinleri olması sebebiyle bu köyde katliama yeltenememişlerdir. Köy halkından bazıları Ruslara esir düşerek Sibiryaya kamplarına götürülmüş ve birçoğu oradan geri dönememiştir. Kahramanlıkları dilden dile anlatılan cesur, yiğit Yemen Çavuş bunlardan sadece biridir. Millî Mücadele Döneminin önemli isimle-

rinden *Kara Fatma* lakaplı *Fatma Seber Hanım* da bu köyden olup "Atu", "Ayvaz", "Çelebi", "İneucu" ve "Ünver" soyadlarını taşıyan Ayvazgil sülalesindedir. Köy daha önceleri Serçeme Çayının hemen yanında kurulmuşken, Başbakan Bülent Ecevit döneminde Köy-Kent Projesi kapsamında 1970'li yıllarda şimdiki yerine taşınmıştır.

Sülale Adları ve Soyadları

Ağbalgil (Kodçu), Ayvazgil (Atu, Ayvaz, Çelebi, İneucu, Ünver), Ballı Dursungil (İmer), Bayraktargil (Turda, Turgut), Baogil (Kaçmaz), Boz Yusufgil (Özyurt), Cin Ahmetgil (Aydın), Çelebiler (Çelebi), Çirğıldıkil (Oruç), Danzıtlı Muştakgil (Karaca), Deli Aligil (Delioğlu, İncu, Polat, Turan, Yavuz), Demircigil (Oruç), Durak Çavuşgil (Akkuş), Fazıl Ağagil (Tatar), Gafurgil (Tolo), Hakkı Efendigil (Atamış, Başkan), Huhugil (Oruk, Özdemir), Huşutgil (Türk), Karacaoğlugil (İnalçık, İnanöza, Karaca, Karacaoğlu, Orhan), Karanlı Mollagil (Yürük, Utku), Kartogil (Kara), Kavutgil (Dora), Kel Ağagil (İnanç, İrençin, Yula), Kel Mahmutgil (Okta, Üstündağ), Kor Osmangil (Topçu, Tutan), Kotangil (Kotan), Lazlar (Talmaç, Yavuz), Laz Hafızgil (Usta), Memmet Ağagil (Değer, Küçükkoğlu, Tapu, Tosun), Molla Dursungil (Tulum, Yıldız), Molla Sadıkgil (Kılıç), Pasinli Abdullahgil (Serhatlı), Recep Ağagil (Ateş, Usta), Selim Ağagil (Dönmez, Kılbaş, Sürücü, Takur, Tuna), Şahnur Amcagil (Azar), Tahir Ağagil (Demir, İlter, Tülay), Tanko Ahmetgil (Aslan), Ülük Ömergil (Tavşan), Zaim Ağagil (Dadak, Karaçay, Yıkılmış, Yıldık, Yıldırım, Zaimoğlu), Ziya Hakkıgil (Ünik). Hasan Ağagil ve Kara Ömergil sülalelerinin soyadlarını; Açe, Atamış, Başkan, Taygar, Tanışman, Taşa, Tumru ve Tutuşkan soyadını taşıyan ailelerin ise sülale adlarını tespit edemedik.

Yer Adları

Abılkara, Ağiyarlar, Ahbaba, Altınlığöze, Bürhan, Boloz, Cecenni, Cevenlik, Çamırlı, Davullu, Delikurt, Demirci, Dip, Dolamaç, Dostabakan, Gadın, Gedik, Göbekli, Güloğlu, Hacı Hasan, Hoşukoğlu, İğizler, Kaçak Dereleri, Kantarcı, Karabı-

yık Yolu, Kara Ömer'in Bükü, Kara Ömer'in Çayı, Karasular, Kavağınönü, Kerpiçlik, Kor Pağar, Kotal, Kurt Çayırlar, Lağımlar, Lezgi Bayrağı, Orta Yol, Sarı Çayırlar, Sıra Söğütler, Sulak, Suludere, Susuzören, Taşınbaşı, Tazegül Düzü, Tilki Delikleri, Topsöğüt, Yalınbaşı, Yanık, Yıkık Dağ.

Köy Adının Kaynağı

Köy arazisinde uzun tarlalar bulunduğu ve eskiden çokça yabani kuşburnu yetiştiği için köy adının Ermenicede *uzun kuşburnu* anlamına gelen *Er-gemansur* sözünden geldiği ifade edilmektedir. Köy arazisinden geçen Serçeme Çayı'na izafen bu köye, 1960'lı yıllarda *Çay* adı verilmiştir.

Eğitim Hayatı

Cumhuriyetin ilk yıllarında köye üç yıllık ilkokul açılmıştır. Bu okul, aynı zamanda Aşkale yöresinde de açılan ilk okuldur. Köy okulunun ilk öğretmeni, köyde o tarihlerde imamlık yapan Hamit Efendi'dir. Günümüzde sekiz yıllık eğitim verilen okul, millî mücadele kahramanlarından bu köylü *Kara Fatma*'nın adını taşımaktadır. Okulun son idarecisi Trabzon doğumlu Ferhat Yalçınkaya'dır. Köy halkının tamamına yakını okuryazar olup çevre köylere göre eğitim seviyesi oldukça yüksektir.

Geçim Kaynağı

Erzurum'un genelinde olduğu gibi bu köyün de başlıca geçim kaynakları hayvancılık ve tahıl ürünlerine dayalı tarımdır. Köyde buğday, arpa ve çavdar ekilmektedir. Bunların yanında yonca, korunga ve fiğ de ekilmektedir. Eskiden köy arazisinde kaliteli yeşil mercimek ve burçak (küşne) yetiştirilmiş. Köyün bir diğer geçim kaynağı ise gurbetçiliktir. Köy halkının önemli bir kesimi de memur olduğu için dışarıya oldukça fazla göç vermektedir.

Nüfus ve Göç Hareketleri

Aşkale'nin en büyük köyü olan Çay, 220 hane olup bin civarında nüfusa sahiptir. Diğer köylere olduğu gibi, göç sorunu bu köyde de vardır. İlk olarak 1950'li yıllarda başlayan göç, 1960'lı yıllardan sonra hızla artmıştır. Erzurum şehir merkezi olmak üzere, İstanbul, Ankara, İzmir gibi sanayileşmiş bölgelere göçen hane sayısı tahminen 500 civarındadır.

Ziyaret Yerleri ve Şehit Mezarları

Horoz Baba Ziyareti: Çay Köyü Suludere mevkiindedir. Özellikle çocuğu olmayan kadınlar çocuk sahibi olmak için, genç kızlar hayırlı kısmet dilemek için, hastalar şifa dilemek için bu ziyarete giderek dileklerinin kabulü için dua edilir ve mum yakılmış. Dilek sahibi, ziyaretin başındaki taş, bir çakıl taşı yapıştırır. Bu taş düşmezse dileğinin kabul edileceğine yorulmuş.

Mayıs ayında köy kadınları çocuklarıyla buraya giderek piknik yapar, baharın gelişini karşılar ve horoz keserler. Namazlarını burada kılarak Allah'tan dilek ve isteklerde bulunurlar.

Nisan 1973'te altın arama bahanesi ile bu ziyaret yerine zarar verilmiştir.

Abbaba (Ak Baba) Ziyareti: Ziyaretin adı ile anılan tepenin zirvesinde bulunan *Abbaba*'nın Suludere mevkiindeki *Horoz Baba*'nın kardeşi olduğu söylenmektedir.

Yıkık Dağdaki Şehit Mezarı: Vedat Polat, Yıkık Dağ olarak bilinen mevkideki şehidin hikâyesini dedesi Hüseyin (Ağabey) Efendi'den dinlediği şekliyle şöyle anlattı:

"1914 yılında Ruslar bölgeyi ele geçirince köyden batıya doğru göç edip gidenler olmuş. Rus askerleri köye gelmiş. 18 Türk süvarisi, Rus askerlerine ateş açarak yavaş yavaş çekilmiş. Kır atıyla köyün altına kadar gelen bir Türk askeri, Serçeme Çayı'nı geçerken köyün üstüne mevzilenerek miki-neli tüfikle ateş açan Rus askerleri tarafından şehit edilmiş. Köylüler bu şehidin na'sını Rus idaresinden izin alarak şimdiki yerine getirerek defnetmişler."

Ortayol Mevkiindeki Şehit Mezarı: Tahir Ağaçlı sülalesine ait tarlanın başında, hakkında kesin bilgilerin bulunmadığı, şehit mezarı olduğu söylenen bir mezar var ise de günümüzde mezar taşları sökülmüştür.

Yöresel Tatlar

Ağuz, ayran çorbası, ayrınlı aş, babuko, bişi, cıbil dolma, cıbıra, et dolması, fetir, haşıl, hingel, kara helva, kavut, kelecös, kesme çorbası, kete, lor dolması, peynir helvası, süt böreği, tatar böreği, tel helvası, yalancı aş.

Köy Ağzından Derlemeler

Bedra (kova), bibi (hala), camış (manda), cennet böcüğü (uğur böceği), cücük (civciv), çalagan (kartal), dal (sırt), dınaz (dalgaya almak), eze (teyze), gadak (manda yavrusu), gaga (göz bebeği), gıdık (keçi), gudi (toprakтан yapılmış dar güveç), guşgana (tencere), guzzik (kampur), harmutlamah (suyun ısını ayarlamak), katılık (tencere türü), kebiç (keçi yavrusu), kevgür (süzgeç), kurik (tay), kurun (taştan yapılan su yalağı), lenger (bakırdan pilav tabağı), maşrapa (alüminyum su bardağı), nene (babaanne), peşkir (havlu), peşkun (sofra), serhadlik (erkeklerin bellerine bağladığı kuşak), serpoş (yemekleri sıcak sıcak servis etmek için kullanılan kap), su iti (porsuk), yamak (yağ eritilen tava).

Köyden Yüksek Tahsil Yapanlar

Yrd. Doç. Dr. İsak Kodçu (AÜ Mühendislik Fakültesi öğretim üyesi), Alper Yılmaz (öğretim görevlisi), Bircan İnalçık (Çoruh Üniversitesi öğretim görevlisi), Derviş Kotan (ilköğretim müfettişi), Baki Atamış (öğretmen), Bülent Tutan (Maliye Bakanlığı uzman yardımcısı), Ekrem Yılmaz (Atatürk Üniversitesi kütüphane müdürü), Mahmut Küçüköğlü (cumhuriyet savcısı), Ercüment Ayvaz (avukat), Mahmut Yılmaz (avukat), İsmail Polat (doktor), Nurdan Polat (diş hekimi), Osman Kılıç (doktor), Furkan Usta (Ekonomi Bakanlığı uzman yardımcısı), Ayşe Sürücü (doktor), Yılmaz Karacaoğlu (emekli astsubay), Veli Polat (emekli astsubay), Rafet Ünver (emekli astsubay), İmdat Polat (edebiyat öğretmeni), Sebahattin Tutan (emekli öğretmen), Recep Tapu (pilot binbaşı), Zeynep Tapu (doktor), Serkan Kırbaş (doktor), Sinan Kırbaş (doktor), Alper Küçüköğlü (elektrik mühendisi), Cengiz Yıldırım (inşaat mühendisi), Akın Küçüköğlü (inşaat mühendisi), Alper Küçüköğlü (elektrik mühendisi), Gülçen Küçüköğlü (öğretmen), Ercan Karacaoğlu (estetik ve plastik cerrah), Bünyamin Tatar (tapu kadastro müdürü), Cahit Oruç (makine mühendisi), Cahit Tapu (öğretmen), Cevat Tapu (öğretmen), Ayhan İter (Millî Eğitim Bakanlığı daire başkanı), Hulisi Yula (öğretmen), Vedat Polat (emekli şef).

Yüksek tahsilini tamamlayanlardan tespit edilebilenler bunlardır. İsimleri bulunmayanlardan özür dileriz.

KAYNAK KİŞİLER

Sebahattin Tutan, 1950 Çay doğumlu, emekli öğretmen.

Vedat Polat, 1959 Çay doğumlu, emekli TEDAŞ şefi.

Salih Küçüköğlü, 1962 Çay doğumlu, çiftçi.

KARDA İZLER

Karda izler bırakıyorum avcılar peşime düşsün
Bir uçurum kıyısında vursunlar beni ki dünya
Uğuldayıp duran bir uçurum değil miydi zaten

Karda izler bırakıyorum avcılar peşime düşsün

Adımı yazıyorum kar üstüne ve ıslığını çığlık
Gibi incelterek yetişiyor ardımdaki tipi bana
Siliyor adımı bir dal kırarak çam ormanından

Geçmişim kar sessizliğiyle özetleniyor artık
Anılarım buz tutmuştur aşklarım kar yangını
Ömrüm parmak uçlarımda eriyen bir kar tanesi

Karda izler bırakıyorum avcılar peşime düşsün

Kar yağıyorken milyon bekerel hüznün yağıyordur
Derim ki kar ve hüznün bir aşkın seyir defteridir
Yolculuklar ve ayrılıklarla anlatılabilir ancak

Karda izler bırakıyorum avcılar peşime düşsün
Bir uçurum kıyısında vursunlar beni, vursunlar
Bir kahkahayla çekip giderim karlı ovalardan

Şairler vurulmalıdır, hayat yakışmıyor onlara

Ahmet TELLİ

CANLANIŞ

O, yolunu bulmaya çalışan biri gibi
Kışın yorgun ağır yükünü omuzlarından
Atmış kendisini keşfetme yolunda ilerliyor
Yüklü bir vagonun attığı ağır ritimler örneği

Kendi kendinin içinde
Tek ruh ve tek bedene
Gözlerde can buluyor dirilişi
Yalnızlığını fırlatıp atmış bir kenara
Savaşımını veriyor benliğini bulmaya

Yaşamaya dair ve özgürlüğe hasret duruşuyla
Kanadı kırık bir kuşun iç sıkıntısını getiriyor dile
Kaybolmaya yüz tutmuş mavilikleri yeşillikleri
Ve iç dağlayan çırpınışların canlanışındaki kıpırtıları
Yok olan düşlerini terk edişindeki
Hiçliğe doğru karışmış gerçeği

H. Senday ÖZDAMAR

Erciyes Üniversitesi Türk Dili Bölümü öğretim görevlisi Bekir Oğuzbaşaran'ın yeni basılan kitabının adı Denemeyi Deneme başlığını taşımaktadır. Kitap, renkli karton kapak arasında 188 sayfadan oluşmaktadır. Eser, yazarımızın öz geçmişiyle başlamaktadır. Burada verilen bilgilere göre sayın Bekir Oğuzbaşaran 1946 yılında Kayseri’de doğmuş, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdikten sonra çalışma hayatına başlamış. Değişik okullarda Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği, bir özel lisede müdürlük dışında bir süre Yüzüncü Yıl Üniversitesinde görevlendirilmiş, son olarak -az önce işaret ettiğimiz gibi- Erciyes Üniversitesinde öğretim görevliliğine atanmıştır. Halen orada Türk Dili derslerini okutmaktadır. İlk kitabını (Necip Fazıl'ın Şiiri) 1983 yılında yayınlayan Bekir Oğuzbaşaran'ın bu ilk kitabıyla yayınlanan eser toplamı ona ulaşmıştır. Genel olarak edebiyat ve dille ilgili eserler veren yazarımız, şiir kitapları da yayınlamıştır. Denemeyi Deneme adlı son eserinde 43 konu başlığı yer almaktadır.

Edebiyat alanında deneme terimi, bir yazarın belli bir konuyla ilgili kişisel duygu ve düşüncelerini anlattığı edebî, felsefi özellikler taşıyan metinler için kullanılır. Çok eski bir edebî tür değildir. İlk örneğini Fransız Michel de Montaigne'in yazdığı anlatılır. 1533-1592 yılları arasında zengin bir aile çocuğu olarak yaşayan Montaigne “Denemeler” başlığıyla yazdığı eseriyle 16. yüzyılda bu türün ilk örneğini verdi. Bu eserinde iyimserlik, diğerkâmlık, insan sevgisi, dayanışma, okuma alışkanlığı... gibi konuları işledi. Birçok dillere çevirisi yapılan bu eserin açtığı çığırda birçok yazar aynı konuda güçlü eserler verdiler. Benim hatırladığım kadarıyla Edgar Allan Poe, Theophile Gauthier, Anatol France, Hippolyte Taine... gibileri bunlar arasındadır.

Denemeyi Deneme’de çoğunlukla Türk dini, Türk Dili, Türk edebiyatı, hayat, tasavvuf ve özellikle Necip Fazıl Kısakürek konularıyla ilgili denemeler ve diğer edebî yazılar yer almaktadır. Eserde Bekir Oğuzbaşaran'ın denemeleri dışında Kayseri'nin şair ve yazarlarından Sergül Vural Hanımefendi'nin “Bekir Oğuzbaşaran'ın Gözüy-

le Necip Fazıl Gerçeği” ve “Son Baharda Necip Fazıl Rüzgârı” başlıklı iki değerlendirmesiyle Mehmet Tatlısu Bey'in “Gerçek Bir Büyük Doğucudan Muhteşem Bir Necip Fazıl Kitabı” ve Vedat Ali Tok Bey'in “Bekir Oğuzbaşaran'dan Necip Fazıl Gerçeği” başlıklı değerlendirme yazıları esere renk katmıştır.

Özgün konuların ve denemelerin bulunduğu bu eserin okunmasını, değerinin bilinmesini istiyor ve Denemeyi Deneme yazarının şu tavsiye cümlesiyle yazımı bitiriyorum:

“Hem çok şey söyleyip, yazıp hem de hiçbir şey söyleyememenin, yazamamanın sırrına ermek isteyenler benim şimdi yaptığım gibi şüirden ve tasavvufтан, şiir ve tasavvuf ilişkisinden bahsetsinler.”

AŞK

gözlerine de ki sussun
söylemesin gerçeği
göstermesin muhabbeti
mahvetmesin saadeti
konuşmasın sonsuz aşkın kudretinden
gözlerine de ki sussun
unutsun vida görüşünü
ilk çekingen öpüşünü
gözlerine de ki sussun
görmesin mutlu sevginin
üzücü sonunu
gözlerine de ki sussun
demesin yolumu beklediğini
unutsun okul yıllarını
konuşmasın ilk sevgiden
gözlerine de ki sussun
ya da yok bırak konuşsun
duymayım dilindeki yalanı
kalbindeki aşkı görüm
sevgi, sonsuz üzüntü karşılığında
verilen acı bir saadettir
bense sevgiyi sonsuz sadakat
yemini düşünüyordum sevgi
ömür boyu ruhun köle olmasıdır
sevgi, özgürlüğün katilidir
müebbet esaretdir
sevgi, zehir dolu saadet şarabı
sevgi, ak saçlı dünyanın üzücü şarkısıdır

Nicat HEŞİMZADE

1980'li yıllar... “Su görününce, teyemmüm bozulur” misali iletişimde faks cihazı çıkınca, telexin pabucu dama atılmak üzere... O zamanlar faks cihazının değeri ise 2000 USD civarında. Bugün 100 USD'ye alabilirsiniz.

Artık internet ve tarayıcı cihaz var. Faks bana göre artık gereksiz, israf üreten bir cihaz.

O zamanlar görev yaptığım kurumda bir arkadaş elinde kendine ait bir evrakla odama geldi:

- Bu evrak İstanbul'a faks ile gönderilecekmiş, dedi.

- Siz şöyle oturun, bekleyin, dedim.

Evrakı aldım ve faksladım.

- Buyurun evrakınızı alın, faksladım deyince şaşkın, meraklı ve yüksek ses tonuyla:

- Yahu evrakı bana niye veriyorsun, İstanbul'a gidecekti, demesin mi!

- Evrakınız, karşı tarafa telefon hattı üzerinden bir data olarak ulaştı ve kâğıda döküldü. Sizi ve evrakınızı hat üzerinden İstanbul'a yolcu olarak taşıyacak bir teknoloji daha icat edilmedi, dedim.

Yine de pek inanmadı ama halen yaşıyor.

Umarım şimdi bana hak vermiştir.

Hurda Parçasından Radyo Yapmak

Birlikte görev yaptığımız bir arkadaşın da benim gibi amatör elektroniğe ilgisi var. Zaman zaman teknolojik sohbetler ediyoruz. Bu sohbetlere kulak kabartan ama hiçbir şey anlamayan diğer arkadaşımız, bir gün sokakta, ne parçası olduğu belli olmayan elektronik bir devre bulmuş. Büroya geldi ve önümüze attı:

“Teknolojiden bahsedip duruyorsunuz, büroda radyo yok. Şundan bir radyo yapın da haberleri dinleriz” dedi.

Arkadaşı da kırmamak için, bize de tebessüm etmek düştü.

Her odundan keser sapı bile olmuyor. Devresi, şeması, görevi belli olmayan bir hurdadan hiç radyo olur mu?

Anlayış Farkı

1980'li 90'lı yıllarda gençler, çocuklar, hazırcı değildi. Yani şimdiki gençler gibi televizyon dizilerinin ve bilgisayar oyunlarının esiri değildi. Üretmenin zevki ile hobi olarak kendi oyuncuğunu da kendi yapma çabası vardı.

Yine bir başka iş yerinde, elektronik meraklı-

sı bir arkadaşım vardı. Bir gün ağabeyi ziyaretine gelince bizim teknik konularda sohbetimize tanık oldu. Pek ilgi duymadığı için bizi de güldüren şöyle bir tepki verdi:

“Bu kardeşimi anlayamıyorum. Evde buzdolabından söktüğü parçayı televizyona, televizyondan söktüğü parçayı buzdolabına takıyor. Amacı ne anlayamadım.”

Biz de onun ne demek istediğini anlayamamıştık. Zira televizyondan sökülen hiçbir devre elemanı buzdolabına uymaz.

İnternetli İlk Yıllar

İnternetin yaygınlaştığı 1990'lı yıllar. Kullanıcılar çok az. News grupları ve ICQ haberleşme programı ile neredeyse herkes birbirini tanıyor. Daha da yaygınlaşması için açık oturum, konferans, paneller yapılıyor.

Bursa'da hem de temmuzun sıcağında “Buttim'de bir internet akşamı” adında bir panel düzenlemiştik. 450 kişilik salon tamamen doldu. Panelistlerden Osman Bey, Escortnet Erişim firmasının temsilcisiydi. Başından geçen bir olayı anlattı:

“Firma olarak, internet kullanıcı sayısının artması için yoğun çaba sarf ediyoruz. Bu amaçla, al bağlan paketleri hazırladık. Bu paketleri vitrinde gören bir müşteri, kutuyu adeta sigara paketi gibi satın almış ve heyecanla evin yolunu tutmuş.

Paketi almış ya artık internette müşerref olacak akıllı sıra. Okumuş, kurcalamış, diskete bakmış.

Hiç bir şey anlamamış ve telefona sarılmış, Escortnet destek hattını aramış:

- Beyefendi, al bağlan paketinizi aldım ama internete bağlanamadım, kandırıldım mı acaba?

Osman Bey sormuş:

- Beyefendi, bilgisayarınızın markası, modeli nedir?

Aldığı cevap, kamera şakası gibi:

- Ne?! İnternete bağlanabilmek için bir de bilgisayar mı gerekiyor?

Evet dostlar, üzerine “ilaç değildir” diye yazmazsanız ilaç kutusunun kapağını yutanların yaşadığı bir ülkede internet bağlantı paketinin üzerine:

Türkçe “bilgisayar ile birlikte kullanılır”, İngilizce “With PC” yazmazsanız olacağı buydu Osman Bey.

Su genel kanaate varmış bulunuyorum:
Biz bu şehrin mevcut potansiyelinin
Yüzde 15'ini kullanabiliyoruz...
Bütün sancımız,
Bütün baş ağrılarımız burada!
Bir nakarattır tutturmuş gidiyoruz:
"Bu şehirden adam olmaz..."
"Sahipsiz şehir..."
Bütün bunlar çaresizliğin,
Bütün bunlar ümitsizliğin ifadesi!
Hayır! Bu şehir, bunları hak etmiyor!
Geliniz bir bayrak asalım.
O bayrağın adına sevgi diyelim!
Bu şehri, bütün değerleriyle
Bu şehri, bütün varlığıyla sevelim!
O sevgi uğruna,
Gönül seferberliğini,
Fazilet mücadelesini başlatalım!
Sürekli, tenkitlerle değil,
Tekliflerle halkımızın karşısına çıkalım!
Tarımdan sanayiye,
Eğitimden sağlığa,
Kültürden turizme,
Eğitimden spora
Bu şehir için yapılabilirleri
Plan ve programlarla hayata geçirelim.
Şöyle bir düşünüyorum:
Mazisi 1967'ye kadar uzanan
Üniversitemiz var!
Şehrin en büyük katma değeri!
Çıtayı sürekli yükseltmek,
Üniversiteyi dışarıya taşımak
Bu şehrin önceliği' olmalıdır!
Ankara'da, İstanbul'da, İzmir'de
Ve birçok şehrimizde
"Elazığlılar Dernekleri ve Vakıfları" var!
Bir Kayseri örneğinde olduğu gibi
Üniversitemizi inşa etmek
Yarışında olamaz mıyız?
Her şeyden önce
Tanıtımında roller üstlenemez miyiz?
Burada asıl gayemiz ne olmalıdır?
Üniversitenin öğrenci profilini yükseltmek!
Hiç değilse Elazığ dışındaki ailelerin
Çocuklarını kendi Üniversitelerini tercihte
Daha fazla kanaat sahibi olmaları!
Bu şehrin nüfusu
Sadece Elazığ'da yaşayanlarla ölçülmemelidir!

Bu şehrin şu gönül coğrafyamızdaki,
Vatan coğrafyamızdaki nüfusu
Bir milyonun üzerindedir.
Bu bir potansiyeldir!
Şehrin kendi iç dinamiğidir.
O dinamikler, harekete geçirilmelidir!
Yatırıma yönlendirilmelidir!
Teşvik edilmeli,
Alkışlanmalıdır!
Bu şehirde
Ne kadar dernek, oda, vakıf, sendika vesaire
var?

Beş yüz civarında.
Peki, yıl içerisinde
Ürettiği projeler ne kadar?
Konusalım, muhabbetimiz bol olsun!
O muhabbeti üreterek güçlendirelim!

Geçen günlerde
Palu Derneğinin açtığı kermesteyiz.
Dernek Başkanı Prof. Dr. Mehmet Şekerci
Ve yönetim kurulu üyeleriyle sohbet ediyoruz!
Mevzuumuz şehrin kalkınması.
STK'ların aldığı/ veya üstlendiği roller!
Palu İlçesi, bu şehir için çok önemli bir değer!
Coğrafyanın tarihî hafızası orada!
Nakşî silsilesinin nur halkası
Hatıralarında, manevi lezzet alıyorsunuz!
Harput ve Palu coğrafyanın
Tarih, kültür ve inanç turizminde
Coğrafyanın cazibe merkezi olabilir.
Palu için bizim teklifimiz:
Tarihî, mimari silüetine uygun bir şekilde
Kentsel dönüşüm projesi uygulanabilir!
Murat Nehri boyunca
Kültür Park oluşturulabilir!
Palu'nun zengin mutfağını
Ve aynı zenginlikte el işlerini biliyoruz!
Her ilçemizin kendisine özgü bir güzelliği ve
zenginliği var!
Öncelikle, o zenginliği kendi insanımıza taşıy
kılalım.
Bir eylem planı/takvimi belirleyelim!
Sözü başa almak istiyorum:
Öncelikle şehrimizi ve bilumum değerlerimizi
seveceğiz!
Sevgimizle, o değerleri yaşatacağız!